

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2023 m. birželio 29 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Sigitos Rudėnaitės (kolegijos pirmininkė ir pranešėja), Donato Šerno ir Jūratės Varanauskaitės,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal atsakovių uždarnosios akcinės bendrovės „Naujasis Vilnius“ ir uždarnosios akcinės bendrovės VIEŠBUČIO „LIETUVA“ kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. gruodžio 22 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės Audiovizualinių kūrinių autorių teisių asociacijos AVAKA ieškinį atsakovėms uždarajai akcinei bendrovei VIEŠBUČIUI „LIETUVA“ ir uždarajai akcinei bendrovei „Naujasis Vilnius“ dėl atlyginimo už neteisėtą kūrinių ir gretutinių teisių objektų naudojimą priteisimo, tretieji asmenys, nepareiškiantys savarankiškų reikalavimų, Lietuvos viešbučių ir restoranų asociacija, asociacija LATGA ir Lietuvos gretutinių teisių asociacija (AGATA).

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiamą dėl teisės normų, reglamentuojančių kolektyvinio administravimo organizacijos teisę gauti dvigubą atlyginimą už neteisėtą audiovizualinių kūrinių naudojimą viešbučių veikloje, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė Audiovizualinių kūrinių autorių teisių asociacija AVAKA prašė priteisti iš atsakovės UAB VIEŠBUČIO „LIETUVA“ 42 550,26 Eur o iš atsakovės UAB „Naujasis Vilnius“ 10 389,68 Eur už neteisėtą kūrinių ir gretutinių teisių objektų naudojimą, 6 proc. metines palūkanas nuo bylos iškėlimo dienos iki teismo sprendimo visiško įvykdymo ir bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
3. Ieškovė nurodė, kad ji yra Lietuvos Respublikoje veikianti ir Lietuvos Respublikos kultūros ministerijai atskaitinga kolektyvinio administravimo asociacija, kuri administruoja Lietuvos bei užsienio audiovizualinių kūrinių autorių bei gamintojų turimas autorių ir gretutines teises. Atsakovė UAB VIEŠBUTIS „LIETUVA“ yra viešbučio „Radisson Blu Hotel Lietuva“ valdytoja, atsakovė UAB „Naujasis Vilnius“ – viešbučio „Best Western Vilnius“ valdytoja. Viešbučių kambariuose yra įrengti televizoriai, per kuriuos yra rodomos (viešai skelbiamos) televizijos programos, kurių turinį sudaro audiovizualiniai kūriniai (filmai, serialai, televizijos laidos), saugomi Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo (toliau – ATGTĮ) nustatyta tvarka. Tokio pobūdžio viešas paskelbimas yra teisėtas ir galimas tik tuo atveju, jei autorių ir gretutinių teisių naudotojas (šiuo atveju – apgyvendinimo paslaugas teikiantis ūkio subjektas) turi autorių ir gretutinių teisių turėtojų sutikimą – licenciją. Ieškovė atstovauja tiek Lietuvos, tiek užsienio audiovizualinių kūrinių autoriams ir gamintojams (prodiuseriams) bei savo narių ir atstovaujamo repertuaro atžvilgiu teisę į ieškinį įgyvendina savarankiškai ir be atskiros teisių turėtojų įgaliojimo. Atsakovės į ieškovę dėl licencijos suteikimo nesikreipė ir ignoravo ieškovės prašymus sudaryti licencines sutartis, sistemingai pažeidinėjo ieškovės atstovaujama teisių turėtojų turtines teises ir savo komercinėje veikloje jų audiovizualinių kūrinių repertuarą nuo 2018 m. sausio 1 d. iki 2019 m. gruodžio 31 d. naudojo be sutikimo. Dėl to už šį laikotarpį iš atsakovių priteistinas du kartus didesnis atlyginimas, negu priklausytų teisėtai naudojant ieškovės administruojamą repertuarą (ATGTĮ 86 straipsnio 3 dalis).

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

4. Vilniaus apygardos teismas 2022 m. gegužės 26 d. sprendimu ieškinį tenkino visiškai, priteisė ieškovei iš atsakovės UAB VIEŠBUČIO „LIETUVA“ 42 550,26 Eur už neteisėtą kūrinių ir gretutinių teisių objektų naudojimą, 6 proc. dydžio metines palūkanas nuo bylos iškėlimo dienos iki teismo sprendimo visiško įvykdymo, taip pat 6196,50 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo, taip pat priteisė ieškovei iš atsakovės UAB „Naujasis Vilnius“ 10 389,68 Eur už neteisėtą kūrinių ir gretutinių teisių objektų naudojimą, 6 proc. dydžio metines palūkanas nuo bylos iškėlimo dienos iki teismo sprendimo visiško įvykdymo, 6196,50 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo, priteisė trečiajam asmeniui, nepareiškiančiam savarankiškų reikalavimų, asociacijai LATGA iš atsakovių po 397,03 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo, o trečiajam asmeniui, nepareiškiančiam savarankiškų reikalavimų, Lietuvos gretutinių teisių asociacijai (AGATA) priteisė iš atsakovių po 446,49 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.
5. Teismas nustatė, kad ieškovė 2017 m. gegužės 29 d. ir 2017 m. lapkričio 17 d. kreipėsi į trečiąjį asmenį Lietuvos viešbučių ir restoranų asociaciją, kurios narės yra atsakovės, dėl pareigos sudaryti licencines sutartis. Ieškovė 2019 m. rugpjūčio 20 d. atsakovėms pakartotinai registruotu paštu išsiuntė reikalavimą iki 2019 m. rugsėjo 16 d. sudaryti licencines sutartis dėl ieškovės administruojamo repertuaro naudojimo, tačiau atsakovės licencinių sutarčių iki šiol nesudarė.
6. Teismas, vadovaudamasis Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – ESTT) 2012 m. kovo 15 d. sprendimu byloje C-162/10, nurodė,

kad galimybės klientui viešbučio kambaryje naudoti televizorių suteikimas yra viešas kūrinų ir gretutinių teisių objektų paskelbimas.

7. Teismas, remdamasis ieškovės pateiktu faktinių aplinkybių konstatavimo protokolu, nustatė, kad atsakovių valdomų viešbučių kambariuose yra įrengti televizoriai, per kuriuos klientai turi galimybę stebėti užsienio ir lietuviškos televizijos programas. Atsakovė UAB VIESBUTIS „Lietuva“ turi iš viso 456 kambarius, o atsakovė UAB „Naujasis Vilnius“ – 114 kambarių ir viešai skelbia, kad kambariuose yra televizoriai. Teismas pripažino, kad faktinis ieškovės atstovaujamo repertuaro panaudojimas byloje yra įrodytas.
8. Teismas taip pat pripažino, kad ieškovės pateikti įrodymai dėl viešo paskelbimo yra pakankami, o atsakovės nepateikė licencinių sutarčių. Todėl teismas konstatavo kaip neteisėtus atsakovių veiksmus, kuriais nemokant licencinio mokesčio naudojamos autorių ir gretutinių teisių turėtojų kūriniai.
9. Teismas laikė nereikšmingais atsakovių argumentus dėl būtinumo turėti kambariuose televizorius, siekiant būti priskirtam tam tikrai viešbučio klasifikacijai. Teismas nurodė, kad neklasifikuoto viešbučio veikla nėra draudžiama pagal Lietuvos Respublikos turizmo įstatymo 33 straipsnį. Be to, teismo vertinimu, tai neturi reikšmės sprendžiant dėl naudojimosi audiovizualiniais kūriniais teisėtumo ir atlygintinumo.
10. Teismas pripažino nepagrįstais atsakovių argumentus, kad jos yra atsiskaičiusios už audiovizualinių kūrinių naudojimą, nes yra sudariusios sutartis su trečiaisiais asmenimis LATGA ir AGATA. Teismas pažymėjo, kad atsakovės iš trečiojo asmens AGATA įgijo tik fonogramos gamintojo ir atlikėjo teisę viešai skelbti fonogramas, o iš trečiojo asmens LATGA – teises viešai skelbti muzikos kūrinius.
11. Teismas nurodė, kad atsakovės, būdamos sąžiningos, rūpestingos ir apdairios, veikdamos kaip verslo subjektai, kuriems taikomi griežtesni veiklos standartai, turėjo pasidomėti joms nustatytomis pareigomis. Teismas nustatė, kad ieškovė kreipėsi į Lietuvos viešbučių ir restoranų asociaciją ir atsakovės, konkrečiai nurodė prašymo sudaryti licencines sutartis faktinį ir teisinį pagrindą, tačiau atsakovės nepateikė atsakymo ir sutarčių nesudarė. Teismas pripažino nesuprantamu atsakovių argumentą dėl klaidos, nes atsakovės yra profesionalios verslininkės, jų viešbučiai priklauso viešbučių tinklams, todėl, teismo vertinimu, jos turi galimybę gauti tinkamas teises konsultacijas. Teismas konstatavo, kad atsakovėms ne vėliau kaip nuo 2017 m. lapkričio 17 d. rašto gavimo turėjo būti žinoma, kad, pradėdamos naudoti ieškovės administruojamo repertuaro kūrinius, turi sudaryti licencines sutartis su šia asociacija.
12. Teismas pažymėjo, kad su ieškove atsakovės jau nuo 2017 m. pabaigos veda derybas, todėl, teismo vertinimu, nesuprantama, dėl kokių priežasčių atsakovėms reikėtų derėtis su ieškove, jeigu yra atsiskaityta už audiovizualinių kūrinių transliacijas.
13. Pasisakydamas dėl ieškovės atstovaujamo asmenų teismas nurodė, kad nėra realu, jog ieškovė turėtų techninę galimybę atsakovėms nurodyti visus savo atstovaujamus autorius ir gretutinių teisių turėtojus, taip pat pateikti kūrinių sąrašą. Teismas pažymėjo, kad ieškovė 2018 m. gegužės 22 d. viešbučių valdytojų interesams atstovavusiai Lietuvos viešbučių ir restoranų asociacijai pateikė: i) tikslų lietuviškų kūrinių repertuaro sąrašą, kuris tuo metu sudarė 255 lapus; ii) AGICOA patvirtinimą apie ieškovės įgaliojimus Lietuvos Respublikoje atstovauti atitinkamiems užsienio teisių turėtojams, tarp kurių yra „Walt Disney Studios Motion Pictures“, „Paramount Pictures Corporation“, „Sony Pictures Entertainment Inc.“, „Netflix Studios LLC“, „Universal City Studios LLC“ ir „Warner Bros. Entertainment Inc.“. Teismas nurodė, kad ieškovės atstovaujamo Lietuvos Respublikos autorių ir gretutinių teisių turėtojų sąrašas visada buvo ir yra skelbiamas viešai. Be to, atsakovės nepateikė ieškovei jokio atsakymo į 2017 m. gegužės 29 d., 2017 m. lapkričio 17 d. ir 2019 m. rugpjūčio 20 d. pranešimus, kuriais atsakovės informuotos apie pareigą sudaryti licencines sutartis. Todėl teismas nusprendė, kad ieškovės repertuaro neatskleidimas ar pavėluotas atskleidimas nėra priežastis nesudaryti licencinės sutarties.
14. Teismas pripažino nepagrįstu atsakovių argumentą, kad 2020 m. skaidrumo ataskaitoje ieškovė pripažįsta, jog neadministruoja viešo paskelbimo teisės, tik atstovauja AGICOA santykiuose su kabelinių televizijų turėtojais, kadangi skaidrumo ataskaitos nėra dokumentas, kuriuo nustatoma kolektyvinio administravimo subjekto kompetencija ir įgaliojimų atstovauti AGICOA apimtis. Teismas nustatė, kad skaidrumo ataskaitoje nurodoma, jog remiantis abipusio atstovavimo sutartimi ieškovė įgaliota visa apimtimi administruoti ir atstovauti AGICOA repertuarui, vesti derybas ir sudaryti licencines sutartis su Lietuvos kabelinių tinklų operatoriais, surinkti ir paskirstyti autorių atlyginimą, surinktą licencinių sutarčių pagrindu.
15. Teismas, remdamasis ATGTĮ 77 straipsnio 1 dalimi ir 86 straipsniu, nurodė, kad nustatęs, jog kolektyviai administruojami kūriniai ar gretutinių teisių objektai buvo panaudoti be kolektyvinio administravimo organizacijos licencijos, teismas priima sprendimą išieškoti iš naudotojo du kartus didesnę atlyginimą, negu priklausytų mokėti pagal suteiktą licenciją naudoti kūrinį ar gretutinių teisių objektą. Išieškomų kolektyvinio administravimo pajamų dydis ar ieškinio suma nustatoma remiantis kolektyvinio administravimo organizacijos taikomais atlyginimo tarifais (ATGTĮ 86 straipsnio 2 dalis).
16. Vadovaudamasis ATGTĮ 72¹² straipsnio 1 dalimi, 72¹³ straipsnio 1 dalimi, teismas padarė išvadą, kad kolektyvinio administravimo organizacijos visuotinis susirinkimas turi teisę nustatyti kolektyvinio administravimo organizacijos taikomų atlyginimo tarifų (įskaitant atlyginimo tarifų nuolaidas) patvirtinimo bendrąsias sąlygas (išskyrus ATGTĮ įtvirtintus atvejus).
17. Teismas nustatė, kad 2017 m. gruodžio 7 d. ieškovės visuotinis narių susirinkimas patvirtino licencinį tarifą ir licencinio atlyginimo apskaičiavimo tvarką už viešą paskelbiną apgyvendinimo paslaugas teikiančių ūkio subjektų veikloje, o 2018 m. gruodžio 13 d. sprendimu pakeitė (sumažino) licencinį tarifą ir apskaičiavimo tvarką. Mokėtinas licencinis atlyginimas yra apskaičiuojamas pagal nustatytą formulę, nustatant, kad mokėtinas licencinis atlyginimas (LA) yra lygus kambarių skaičiui (X), padaugintam iš licencinio tarifo (T=36 Eur/ metus) ir kambarių užimtumo už atskaitinį laikotarpį (Y) (LA=X*T*Y). Teismo vertinimu, tarifo nustatymas atitinka įstatymo reikalavimus. Teismas nurodė, kad tokiu būdu už laikotarpį nuo 2018 m. sausio 1 d. iki 2019 m. gruodžio 31 d. iš atsakovės UAB VIESBUTIS „LIETUVA“ priteistina dviguba licencinio mokesčio suma sudaro 42 550,26 Eur (21 275,13 Eur x 2), o iš atsakovės UAB „Naujasis Vilnius“ – 10 389,68 Eur (5194,84 Eur x 2).
18. Atsižvelgdamas į tai, kad derybos tarp ieškovės ir atsakovių vyksta nuo 2017 m., daugiau nei metus byloje buvo taikytas mediacijos procesas, o per 5 metus šalims nepavykus pasiekti susitarimo, teismas padarė išvadą, kad derybų procesas tarp šalių yra neefektyvus. Todėl teismas nelaikė ieškovės kreipimosi į teismą netinkamu elgesiu ATGTĮ 72¹⁵ straipsnio 5 dalies prasme.
19. Teismas pripažino nepagrįstu atsakovių argumentą, kad ieškinys nagrinėjamoje byloje negali būti tenkinamas, nes būtų išeinama už ieškinio reikalavimo ribų, kartu patvirtinant ir atlyginimo tarifą, ginčas dėl kurio yra nagrinėjamas atskiroje byloje, nes teismas nenustatė civilinės bylos, kurioje būtų prašoma nustatyti tarifą už ginčo laikotarpį.
20. Vertindamas licencinio mokesčio dydį, teismas nurodė, kad ieškovės nustatytas licencinis atlyginimas yra racionalus ir apskaičiuotas pagrįstai. Teismas pažymėjo, kad atsakovės remiasi 2018 m. kolektyvinio administravimo organizacijų susitarimu su kabelinės retransliacijos paslaugų teikėjais, kuriame nustatyta, kad naudotojai už repertuarą mokės nuo 4 iki 4,30 proc. arba 0,30–0,36 Eur fiksuotą tarifą nuo abonento skaičiaus, taip pat šiame susitarime nustatyta licencinio mokesčio paskirstymo proporcija: AVAKA – 46 proc., LATGA – 31 proc., AGATA

– 23 proc. Kadangi verslo pobūdis yra skirtingas, tai ir mokesčių skaičiavimas, teismo vertinimu, taip pat negali būti lyginamas. Anot teismo, vieno abonento per mėnesį sumokamas abonentinis mokestis sudarytų tik dalį vienos dienos kambario nuomos kainos. Teismas pažymėjo, kad licencinis mokestis atsakovėms yra skaičiuojamas tik už užimtus kambarius, taigi sudarytų apie 3 proc. nuomos kainos, tai būtų net mažiau nei nuo 4 proc. iki 4,30 proc. Teismo skaičiavimu, esant 100 proc. apgyvendinimo užimtumui, atsakovių mokėtinas licencinis atlyginimas ieškovei nesiektų 10 euro centų už vieną kambarį per dieną ($36 \text{ Eur}/365 = 0,098 \text{ Eur}$).

21. Teismas sutiko, kad licencinis mokestis pagrįstai skaičiuojamas nuo 2018 m. sausio 1 d., kadangi 2017 m. lapkričio 17 d. raštu, teismo vertinimu, atsakovėms išaiškinti pareigos mokėti licencinį mokestį atsiradimo pagrindai ir suteikta pakankama informacija, kad jos galėtų priimti sprendimą dėl licencinės sutarties sudarymo ir kūrinių transliavimo ar licencinės sutarties nesudarymo ir netransliavimo. Tai, kad rašte nurodyta, jog papildoma informacija bus pateikta po ieškovės 2017 m. gruodžio 7 d. susirinkimo, anot teismo, nereiškia, jog atsakovės neturi pareigos sudaryti licencinės sutarties.
22. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2022 m. gruodžio 22 d. nutartimi pirmosios instancijos teismo sprendimą paliko nepakeistą, priteisė ieškovei iš atsakovių bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
23. Teisėjų kolegija, įvertinusi ATGTĮ nustatytą reguliavimą, padarė išvadą, kad atsakovės, savo viešbučių kambariuose per televizorius viešai skelbdamos audiovizualinius kūrinius ir (ar) gretutinių teisių objektus, turi pareigą sudaryti licencinę sutartį su atitinkama kolektyvinio administravimo organizacija. Kolegija nustatė, kad atsakovės su ieškove, kuri administruoja Lietuvos ir užsienio audiovizualinių kūrinių autorių bei gamintojų turimas autorių ir gretutines teises, licencinių sutarčių nesudarė nei per įstatyme nustatytą terminą, nei per ieškovės papildomai suteiktus terminus iki jos kreipimosi į teismą. Dėl to, teisėjų kolegijos vertinimu, pirmosios instancijos teismas pagrįstai konstatavo, kad atsakovių veiksmai, kuriais nemokant licencinio mokesčio naudojamosi autorių kūrinių ir gretutinių teisių objektais, yra neteisėti.
24. Teisėjų kolegija nesutiko su atsakovių argumentu, kad dėl to, jog ieškovė įsteigta 2008 m., tačiau anksčiau atlyginimo už viešą kūrinių paskelbimą nereikalavo, joms negali būti taikoma ATGTĮ 72² straipsnio 2 dalies nuostata, įpareigojanti naudotoją pateikti kolektyvinio administravimo organizacijai prašymą suteikti licenciją ne vėliau kaip prieš 14 darbo dienų iki kūrinių ar gretutinių teisių objektų naudojimo pradžios. Kolegija pažymėjo, kad, pagal šią įstatymo nuostatą, būtent kūrinių ir (ar) gretutinių teisių objektų naudotojas turi pareigą pateikti kolektyvinio administravimo organizacijai prašymą suteikti licenciją. Teisėjų kolegija nurodė, kad byloje nustatytos aplinkybės, jog ieškovė 2017 m. gegužės 29 d. raštu inicijavo derybas su Lietuvos viešbučių ir restoranų asociacija dėl licencinio atlyginimo tarifų dydžio nustatymo už autorių ir gretutinių teisių objektų naudojimą šios asociacijos narių veikloje, o 2017 m. lapkričio 17 d. raštu ir pakartotinai 2019 m. rugpjūčio 20 d. raštu kreipėsi į apgyvendinimo paslaugų teikėjus (įskaitant ir atsakoves), reikalaudama gera valia sudaryti licencines sutartis dėl autorių ir gretutinių teisių naudojimo, nepaneigia minėtos atsakovių pareigos nevykdymo ir nesudaro pagrindo pripažinti, jog ginčo laikotarpiu jų veikloje audiovizualiniai kūriniai ir (ar) gretutinių teisių objektai buvo naudojami teisėtai.
25. Kolegija taip pat nesutiko ir su atsakovių argumentu, kad 2018 m. ir 2019 m. ieškovės skaidrumo ataskaitose nepranešta apie pradėtą viešo paskelbimo teisės administravimą, todėl ieškovė neturi teisės reikalauti atlyginimo už šį laikotarpį. Kolegija pažymėjo, kad dėl pareigos sudaryti licencines sutartis dėl audiovizualinių kūrinių ir (ar) gretutinių teisių objektų naudojimo teikiant apgyvendinimo paslaugas ieškovė dar 2017 m. kreipėsi tiek į Lietuvos viešbučių ir restoranų asociaciją, tiek į jos narius tiesiogiai.
26. Teisėjų kolegija atmetė atsakovių argumentą, kad kol nebuvo informacijos apie nustatytą atlyginimo tarifą, jos neturėjo objektyvios galimybės sudaryti licencines sutartis. Kolegija pažymėjo, kad byloje nustatyta, jog 2017 m. gruodžio 7 d. pakartotinis visuotinis ieškovės narių susirinkimas patvirtino Licencinio tarifų už viešą kūrinių naudojimą tvarkos projektą ir nustatė licencinio tarifų dydį. Taigi atsakovės, turėdamos pareigą sudaryti licencines sutartis, kolegijos vertinimu, po 2017 m. gruodžio 7 d. galėjo kreiptis į ieškovę dėl informacijos apie nustatytą atlyginimo tarifą suteikimo. Teisėjų kolegijos vertinimu, vien tai, kad byloje nėra duomenų, jog tokia informacija ginčo laikotarpiu buvo paskelbta ir prieinama viešai ieškovės interneto tinklalapyje, kaip reikalaujama pagal ATGTĮ 72⁸ straipsnio 1 dalies 3 punktą, nepaneigia atsakovių padaryto pažeidimo.
27. Teisėjų kolegijos vertinimu, vien aplinkybė, kad vyko kolektyvinės derybos, jos pasibaigė šalims nepasiekus jokio susitarimo, nėra pagrindas atleisti atsakoves nuo pareigos sudaryti licencines sutartis ir mokėti nustatytą dydžio atlyginimą už audiovizualinių kūrinių ir (ar) gretutinių teisių objektų naudojimą tuo laikotarpiu. Kolegija pažymėjo, kad net ir po šių derybų atsakovės nesudarė licencinių sutarčių su ieškove, nors byloje nepaneigta, jog jos gavo minėtus ieškovės raštus, t. y. tiek 2017 m. lapkričio 17 d. prašymą, tiek 2019 m. rugpjūčio 20 d. pakartotinį prašymą sudaryti licencines sutartis.
28. Teisėjų kolegija atmetė atsakovių argumentus, kad byloje nėra duomenų apie viešą ieškovės atstovaujamų teisių turėtojų sąrašą paskelbimą 2018–2019 m. ir atsakovių galimybę susipažinti su tokiais viešais duomenimis. Kolegija pažymėjo, kad ieškovė 2017 m. lapkričio 17 d. raštu kreipėsi į apgyvendinimo paslaugų teikėjus (įskaitant ir atsakoves), reikalaudama sudaryti licencines sutartis dėl viešo paskelbimo teisės naudojimo teikiant apgyvendinimo paslaugas. ATGTĮ 72² straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad kolektyvinio administravimo organizacija prašymą pateikusiems naudotojams turi sudaryti sąlygas susipažinti su kolektyviai administruojamų repertuaru. Teisėjų kolegija nurodė, kad jeigu atsakovės kilo abejonių dėl ieškovės įgaliojimų atstovauti audiovizualinių kūrinių autorių teisių ir gretutinių teisių turėtojams, jos galėjo kreiptis į ieškovę dėl atitinkamos informacijos suteikimo, tačiau byloje nėra pateikta įrodymų, kad jos tai padarė ir joms nebuvo suteikta tokia informacija. Teisėjų kolegijos vertinimu, byloje esantys įrodymai patvirtina ieškovės turimus (ir ginčiui aktualiu laikotarpiu turėtus) įgaliojimus atstovauti audiovizualinių kūrinių autorių teisių ir gretutinių teisių turėtojų interesams bei šių įgaliojimų apimtį.
29. Teisėjų kolegija nesutiko su atsakovių argumentu, kad iš 2019 m. rugsėjo 1 d. AGICOA ir ieškovės Abipusio atstovavimo sutarties sąlygų nėra aišku, ar ankstesnis jų 2015 m. lapkričio 30 d. sudarytas ir 2018 m. sausio 30 d. pakeistas Bendradarbiavimo susitarimas yra pripažintas negaliojančiu nuo jo sudarymo momento, ar nuo 2019 m. rugsėjo 1 d. Kolegija nustatė, kad Abipusio atstovavimo sutartyje yra nurodyta, jog „Bendradarbiavimo sutartis, kurią šalys sudarė 2015 m. lapkričio 30 d. ir pakeitė 2018 m. sausio 30 d. sudarytu 1 Priedu, yra laikoma negaliojančia ir nuo šios dienos ją pakeičia ši Abipusio atstovavimo sutartis.“ Todėl teisėjų kolegija padarė išvadą, kad ankstesnioji Bendradarbiavimo sutartis galiojo iki 2019 m. rugsėjo 1 d., o nuo šios dienos galioja Abipusio atstovavimo sutartis. Kolegija pažymėjo, kad pastarojoje sutartyje nėra jokių sąlygų apie tai, kad ankstesnioji Bendradarbiavimo sutartis laikoma negaliojančia nuo jos sudarymo momento.
30. Kolegija taip pat nurodė, kad atsakovės nepagrįstai teigė, jog byloje nebuvo nurodytas nė vienas ieškovės ir AGICOA repertuariui priskiriamas kūrinys. Kolegijos vertinimu, byloje esančiuose 2019 m. birželio 5–6 d. ir 2019 m. rugsėjo 26 d. faktinių aplinkybių konstatavimo protokoluose užfiksuotos atitinkamų savaikių dienomis (2019 m. gegužės 27 d. – 2019 m. birželio 6 d. ir 2019 m. rugsėjo 23 d. – 2019 m. rugsėjo 29 d.) viešai skelbiamos lietuviškų kanalų programos. Be to, ieškinio 58 punkte pateikta konkrety informacija, kurie ieškovės atstovaujamų teisių turėtojų kūriniai ir gretutinių teisių objektai buvo viešai skelbiami tomis dienomis (iš viso 44), o dubliko 116 punkte papildomai pateikta informacija apie dar 22 audiovizualinių kūrinių neteisėtą panaudojimą viso ginčo laikotarpiu (t. y. nuo 2018 m. sausio 1 d. iki 2019 m. gruodžio 31 d.). Kolegija konstatavo, kad atsakovių argumentą, jog ieškovės pateikti antstolio faktinių aplinkybių konstatavimo protokolai neįrodo ieškovės repertuaro naudojimo viso ginčo laikotarpiu, paneigia jų apeliaciniame skunde nurodomos aplinkybės apie sumokėtas sumas per ginčo laikotarpį kabelinės televizijos paslaugų teikėjui ir asociacijoms LATGA bei AGATA už jų atstovaujamo repertuaro viešą paskelbimą. Kolegijos vertinimu, taip atsakovės iš esmės pripažino, kad televizoriai jų valdomų viešbučių kambariuose veikė ir buvo naudojami visą ginčo laikotarpį.

31. Taip pat teisėjų kolegija pažymėjo, kad, pagal ATGTĮ 72¹⁷ straipsnį, jeigu dėl kolektyvinio administravimo organizacijos veiklos srities specifikos negalima nustatyti kolektyviai administruojamų repertuaro, tokiu atveju kolektyvinio administravimo organizacija gali pateikti administruojamų kūrinių ar gretutinių teisių objektų rūšis, administruojamas teisės ir teritorijas, kuriose tos teisės galioja. Kolegijos vertinimu, tokio pobūdžio informaciją patvirtina AGICOA 2018 m. gegužės 9 d. raštas, kuriame, be kita ko, nurodyta, kad daugiau nei 17 tūkst. teisių turėtojų AGICOA užregistravo daugiau nei pusantro milijono audiovizualinių kūrinių. Teisėjų kolegijos vertinimu, šių įrodymų pakanka konstatuoti, kad ieškovė yra įgaliota atstovauti AGICOA repertuarui Lietuvoje, o dėl susipažinimo su AGICOA administruojamų repertuaru atsakovės galėjo kreiptis tiesiogiai į AGICOA.
32. Teisėjų kolegija nurodė, kad, pagal ATGTĮ 72³ straipsnio 1 dalyje įtvirtintą bendrąją taisyklę, atlyginimų tarifus nustato kolektyvinio administravimo organizacija (jos organai). Kolektyvinio administravimo organizacijos organų sprendimais nustatyti atlyginimų tarifai (jų dydis, apskaičiavimo formulė) gali būti ginčijami teismine tvarka pareiškiant atitinkamą reikalavimą, tačiau kol teismo sprendimas dėl tokio reikalavimo patenkinimo nėra įsiteisėjęs, galioja kolektyvinio administravimo organizacijos (jos organų) nustatyti atlyginimų tarifai.
33. Teisėjų kolegija byloje nustatė, kad atsakovė UAB „Naujasis Vilnius“ 2022 m. sausio 10 d. pateikė priešiškinį, kuriame prašė nustatyti UAB „Naujasis Vilnius“ valdomam viešbučiui taikytiną mėnesinį atlyginimo tarifą už viešą ieškovės administruojamą repertuaro paskelbimą per viešbučių kambariuose ir bendrose patalpose įrengtus TV aparatus pagal formulę 0,184 Eur × kambarių / bendrų patalpų skaičius. Vilniaus apygardos teismas 2021 m. sausio 11 d. nutartimi atsakovės UAB „Naujasis Vilnius“ priešiškinį atsisakė priimti. Iš Lietuvos teismų informacinės sistemos LITEKO duomenų teisėjų kolegija nustatė, kad Vilniaus miesto apylinkės teisme yra nagrinėjama civilinė byla Nr. e2-6449-1125/2022 pagal ieškovių UAB „Naujasis Vilnius“ ir UAB „Centrum“ 2022 m. sausio 27 d. pareikštą ieškinį atsakovėms Audiovizualinių kūrinių autorių teisių asociacijai AVAKA, Lietuvos gretutinių teisių asociacijai ir asociacijai LATGA dėl kolektyvinio administravimo organizacijų taikytino tarifo nustatymo. Toje byloje vienas iš ieškovių reikalavimų – nustatyti kiekvienai iš jų taikytiną mėnesinį atlyginimo tarifą už viešą AVAKA administruojamą repertuaro paskelbimą per viešbučių kambariuose ir bendrose patalpose įrengtus TV aparatus pagal formulę 0,18 Eur × kambarių / bendrų patalpų skaičius, tarifą taikant nuo 2018 m. sausio 1 d. Kadangi ieškovės nustatytas licencinio tarifo dydis, taikytinas šioje byloje aktualiu ginčo laikotarpiu, yra ginčijamas minėtoje byloje, kuri dar nėra išnagrinėta, teisėjų kolegija išsamiau nepasisakė dėl atsakovių skunde nurodomų argumentų, kuriais kvestionuojamas ieškovės nustatytas licencinio tarifo dydžio pagrįstumas, jo atitiktis ieškovės 2017 m. gruodžio 7 d. visuotinio narių susirinkimo patvirtintoms Tarifų ir jų nuolaidų patvirtinimo bendrosioms sąlygoms ir pan., nes tai yra kitos minėtos civilinės bylos nagrinėjimo dalykas.
34. Pasisakydama dėl atsakovių atleidimo nuo civilinės atsakomybės teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2017 m. gruodžio 1 d. nutarimu byloje Nr. 1/2007, nurodė, kad byloje nenustatyta jokių kitų aplinkybių, kurios sudarytų pagrindą jas atleisti (visiškai ar iš dalies) nuo civilinės atsakomybės dėl ieškovės kaltės. Kolegija pažymėjo, kad atsakovių neteisėti veiksmai tęsėsi ilgą laiką, atsakovės dar 2017 m. lapkričio 17 d. ieškovės raštu buvo informuotos apie pareigą sudaryti licencines sutartis, tačiau net kelerius metus šios pareigos nevykdė, televizijos programos jų viešbučiuose skelbiamos plačiu mastu (atitinkamai 456 kambariuose ir 114 kambarių). Todėl, teisėjų kolegijos vertinimu, nagrinėjamą atveju nėra pagrindo pripažinti, kad dvigubo atlyginimo už neteisėtą audiovizualinių kūrinių ir gretutinių teisių objektų naudojimą ginčo laikotarpiu priteisimas iš atsakovių prieštarauja teisingumo, protingumo, sąžiningumo ir (ar) proporcingumo principams.

III. Kasacinio skundo, prisidėjimo prie jo ir atsiliepimų į juos teisiniai argumentai

35. Atsakovės kasaciniame skunde prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. gruodžio 22 d. nutartį ir perduoti bylą iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui, taip pat priteisti bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
- 35.1. Teismai suteikė nepagrįstą prioritetą vienam iš civilinių santykių subjektų – kolektyvinio administravimo organizacijai, kuri nevykdė savo pareigų pagal įstatymą dėl licencinei sutarčiai sudaryti būtinos informacijos (įskaitant licencinius tarifus ir administruojamą repertuarą) atskleidimo ir (ar) paviešinimo. Byloje priimtais sprendimais naudotojos yra nepagrįstai verčiamos prisijungimo būdu sudaryti standartines licencines sutartis su kolektyvinio administravimo organizacijomis, neturėdamos informacijos, kuri yra esminė tokioms sutartims sudaryti. Už repertuaro, kurio didžioji dalis buvo neatskleista ir naudotojoms nežinoma, viešą paskelbimą iš naudotojų buvo priteistas du kartus didesnis atlyginimas, nei priklausytų sudarius licencinę sutartį.
- 35.2. Teismai nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. kovo 31 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 3K-3-152/2014 suformuotos praktikos, pagal kurią kolektyvinio administravimo organizacijos ir naudotojų civiliniuose teisiniuose santykiuose būtinas lygiateisiškumas.
- 35.3. Teismai, taikydami ir aiškindami ATGTĮ 72¹² straipsnio 2 dalies ir 72¹⁷ straipsnio nuostatas, ignoravo įstatyme įtvirtintą kolektyvinio administravimo organizacijos pareigą atskleisti administruojamą repertuarą, nuvertindami repertuaro reikšmę bei svarbą naudotojos ir kolektyvinio administravimo organizacijos licencinės sutarties sudarymui ir šios sutarties sąlygų pagrįstumui. Apeliacinės instancijos teismas ne tik nustatė naudotojoms pareigą mokėti licencinį mokestį už neatskleistą turinį, bet ir nepagrįstai perkėlė joms pareigą pačioms rinkti informaciją apie kolektyvinio administravimo organizacijos administruojamą repertuarą (net ir kreipiantis į Lietuvoje veikiančios kolektyvinio administravimo organizacijos užsienio partnerius).
- 35.4. Šalys neginčijo, kad ieškovė niekada nepateikė trečiajam asmeniui Lietuvos viešbučių ir restoranų asociacijai derybų metu prašyto administruojamo užsienio audiovizualinių kūrinių repertuaro. Taip pat apeliacinės instancijos teismas nustatė daugybę faktų, kai nebuvo paviešinta įstatymų reikalaujama ieškovės informacija. Tačiau šios aplinkybės nepagrįstai teismų nebuvo vertintos ieškovės kaltės kontekste taikant Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.248 straipsnio 4 dalį bei ją aiškinančią kasacinio teismo praktiką.
- 35.5. Nors teismai deklaravo besivadovaujantys teisingumo bei protingumo principais ir, sprenddami, kad pagrindo mažinti priteistino atlyginimo dydį nėra, atkreipė dėmesį į ginčo laikotarpį bei atsakovių vadamų viešbučių kambarių skaičių, kaip rodančius ilgą tariamo pažeidimo trukmę ir didelį mastą, tačiau neargumentavo tokių savo teiginių, nepagrįstai nevertino kitų bylų reikšmės turinčių aplinkybių (ieškovės ir atsakovių kaltės santykio, tariamo pažeidimo pobūdžio, jo priežasčių ir kt.).
- 35.6. Apeliacinės instancijos teismas, padarydamas išvadą apie tai, kad atsakovės nesikreipė į ieškovę dėl informacijos apie AGICOA repertuarą suteikimo, neatsižvelgė į byloje esančius įrodymus, abiejų šalių paaiškinimus bei procesinius prašymus, kurie patvirtina, jog atsakovėms kolektyvinėse derybose atstovavęs trečiasis asmuo Lietuvos viešbučių ir restoranų asociacija primygtinai reikalavo atskleisti AGICOA repertuarą, kad toks procesinis prašymas netgi buvo atsakovių suformuluotas nagrinėjamoje byloje, tačiau teismų liko neišspręstas. Apeliacinės instancijos teismas tokiu būdu pažeidė Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) 176 straipsnio nuostatas ir nukrypo nuo nuoseklios kasacinio teismo praktikos įrodinėjimo srityje, pagal kurią nė vieno įrodymo negalima nemotyvuotai atmesti ir reikia tik iš įrodymų visumos daryti išvadą apie tam tikrų įrodinėjimo dalykų konkrečioje byloje esančių faktų buvimą ar nebuvimą.
- 35.7. Teismai taip pat nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos, pagal kurią kiekvienas autorių (gretutinių) teisių pažeidimo (naudojimosi

neturint sutarties) atvejais turi būti įrodytas. Nesant tiesioginių įrodymų dėl to, kad gretutinių teisių subjektų teisės buvo pažeistos laikotarpiu iki pirmojo faktinių aplinkybių konstatavimo protokolo surašymo, atlyginimas už šį laikotarpį neturėtų būti priteistas, ieškinio reikalavimų atmetant kaip neįrodytą. Byloje nėra jokių tiesioginių įrodymų, pagrindžiančių, kad laikotarpiu nuo 2018 m. sausio 1 d. iki 2019 m. gegužės 29 d. atsakovių viešbučių kambariuose buvo paskelbtas bent vienas ieškovės administruojamo repertuaro kūrinys. Todėl ieškiny s dėl minėtų laikotarpių turėjo būti atmestas.

- 35.8. Apeliacinės instancijos teismas padarė faktinę klaidą, konstatuodamas, kad ieškovės taikomo tarifo už šiai bylai reikšmingą laikotarpį nuo 2018 m. sausio 1 d. iki 2019 m. gruodžio 31 d. klausimas yra nagrinėjamas kitoje – Vilniaus miesto apylinkės teismo civilinėje byloje Nr. e2-511-1125/2023, dėl to su tarifo dydžiu susiję atsakovių apeliacinio skundo argumentai buvo nepagrįstai palikti nenagrinėti. Minėtoje civilinėje byloje prašoma nustatyti ieškovės taikomą tarifą už laikotarpį nuo 2022 m. sausio 1 d., kuris nesutampa su nagrinėjamos bylos ginčo laikotarpiu. Dėl šios klaidos apeliacinėje instancijoje buvo neišnagrinėtas bylai reikšmingas klausimas dėl ieškovės tarifo dydžio.
- 35.9. 2016 m. lapkričio 3 d. buvo priimtas Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo Nr. VIII-1185 2, 11, 15, 16, 17, 20, 201, 40, 53, 55, 58, 592, 75, 77, 86, 95, 96 straipsnių, V skyriaus ir 3 priedo pakeitimo įstatymas Nr. XII-2708. Nauju reglamentavimu ATGTĮ 68 straipsnio 2 dalies nuostata, kad atlyginimo, mokamo pagal autorinę licencinę sutartį už suteiktą teisę naudoti kūrinį ar gretutinių teisių objektą, dydis nustatomas kolektyvinio administravimo asociacijų ir naudotojų susitarimu, buvo pakeista į naują ATGTĮ 72² straipsnio 1 dalies ir 72¹³ straipsnio 1 dalies reglamentavimą, pagal kurį licencinė sutartis paprastai sudaroma prisijungimo būdu pagal kolektyvinio administravimo organizacijos standartinės sąlygas, o kolektyvinio administravimo organizacija taiko pagal ATGTĮ 72² straipsnio 2 dalies 4 punkte nurodytas sąlygas patvirtintus atlyginimų tarifus ir galimas jų nuolaidas. Taigi, ginčo laikotarpiu sutartys tarp kolektyvinio administravimo organizacijų ir naudotojų sudaromos nebe abipusių derybų, bet prisijungimo būdu (CK 6.160 straipsnio 2 dalis), tačiau tai neatleidžia šalių nuo pareigos tarpusavio santykiuose laikytis lygiateisiškumo, sutarties laisvės, teisinio apibrėžtumo, proporcingumo, teisėtų lūkesčių ir neleistinumo piktnaudžiauti principų, o teismų – nuo pareigos šiais principais vadovautis byloje.
- 35.10. ATGTĮ nustatytos tiek naudotojų pareigos, tiek ir atitinkamos kolektyvinio administravimo organizacijos pareigos, įskaitant susijusias su informacijos atskleidimu bei paviešinimu. Pagal ATGTĮ 72⁹ straipsnio 5 dalį, vieša turi būti ir kolektyvinio administravimo organizacijos skaidrumo ataskaita, kurioje, be kita ko, privalo būti pateikiama informacija apie kolektyviai administruojamas ir naujai pradėtas administruoti teises, užsienio kolektyvinio administravimo organizacijų, su kuriomis ataskaitiniais metais pasirašytos atstovavimo sutartys, sąrašas. Nagrinėjamoje byloje teismai akcentavo tik atsakovių (naudotojų) pareigas, tačiau ignoravo, kad ieškovė (kolektyvinio administravimo organizacija) savo pareigų pagal įstatymą nevykdė. Ieškovė 2017 m. lapkričio 17 d. raštu pareikalavo sudaryti licencines sutartis iki 2018 m. sausio 1 d., tačiau nenurodė jokių konkrečių licencinių sutarčių sąlygų (įskaitant licencinius tarifus), teigdama, kad detali informacija apie licencinių sutarčių sąlygas ir licencinio atlyginimo apskaičiavimo tvarką apgyvendinimo paslaugas teikiantiems ūkio subjektams bus papildomai suteikta po 2017 m. gruodžio 7 d. įvyksiančio visuotinio ieškovės narių susirinkimo. Papildoma informacija buvo suteikta tik 2019 m. rugpjūčio 20 d. Ginčo laikotarpiu nei licencinių sutarčių standartinės sąlygos, nei licencinio atlyginimo tarifai ieškovės interneto svetainėje nebuvo viešai skelbiami. Vykusių kolektyvinių derybų metu ieškovė nepateikė atsakoves ir kitas apgyvendinimo įstaigas atstovavusiam trečiajam asmeniui Lietuvos viešbučių ir restoranų asociacijai prašytos informacijos apie administruojamą AGICOA repertuarą. Nei ieškovės skaidrumo ataskaitose, nei interneto puslapyje nebuvo pateikta teisės aktų reikalaujama informacija apie tai, kad ieškovė kolektyviai administruoja viešo paskelbimo teises ir yra sudariusi kolektyvinio administravimo atstovavimo sutartį su AGICOA.
- 35.11. Teismai padarė nepagrįstą išvadą, kad naudotojos privalo sudaryti licencinę sutartį su kolektyvinio administravimo organizacija net ir neturėdamos esminės išankstinės sutarčiai sudaryti reikalingos informacijos (duomenų apie tarifus, jų taikymo sąlygas, repertuarą, už kurį reikalaujama mokėti) bei nesant įstatymo reikalaujamos viešos informacijos apie kolektyviai administruojamas teises bei kolektyvinio administravimo organizacijos su užsienio organizacijomis sudarytas atstovavimo sutartis.
- 35.12. Galimybė susipažinti su kolektyvinio administravimo organizacijos repertuaru, o kartu ir kolektyvinio administravimo organizacijos pareiga atskleisti naudotojams administruojamą repertuarą yra esminė sąlyga, leidžianti naudotojams apsispręsti dėl licencinės sutarties sudarymo prisijungimo būdu. Repertuaro apimtis teismų praktikoje yra vertinama ir kaip vienas iš kriterijų licencinio tarifo dydžiui pagrįsti, todėl būdama susipažinusi su repertuaru, naudotoja gali spręsti dėl licencinio tarifo priimtumo ir šią savo poziciją naudoti tiek galimose derybose, tiek ATGTĮ nustatytoje teisminiuose ginčuose dėl tarifo nustatymo.
- 35.13. Apeliacinės instancijos teismas, taikydamas ATGTĮ 72² straipsnio 2 dalies bei 72¹⁷ straipsnio nuostatas, ne tik atleido ieškovę nuo įstatyme įtvirtintos pareigos sudaryti sąlygas susipažinti su administruojamu repertuaru vykdymo, bet ir pareigą susirasti ieškovės administruojamą repertuarą perkėlė naudotojoms (atsakovėms). ATGTĮ 72¹⁷ straipsnio 2 punkte nustatyta galimybė kolektyvinio administravimo organizacijai nepateikti naudotojui išsamios informacijos apie kolektyviai administruojamą repertuarą (o tik administruojamų kūrinių ar gretutinių teisių objektų rūšis, administruojamas teises ir teritorijas), jeigu dėl kolektyvinio administravimo organizacijos veiklos srities specifikos negalima nustatyti kolektyviai administruojamo repertuaro. Tačiau byloje nebuvo pateikta jokių įrodymų, kad ieškovės veiklos specifika apriboja organizacijos galimybes sudaryti sąlygas išsamiai susipažinti su administruojamu repertuaru. Priešingai, ieškovės veiksmas patvirtina, kad galimybes atskleisti repertuarą organizacija turi. Vilniaus miesto apylinkės teismo civilinėje byloje Nr. e2-511-1125/2023, kurioje nagrinėjamas tarifų nustatymo klausimas, atsakovė (ieškovė šioje byloje) 2022 m. rugpjūčio 31 d. nutartimi buvo įpareigota pateikti visą ieškovės administruojamų audiovizualinių kūrinių sąrašą ir šį teismo įpareigojimą įvykdė – per nustatytą 14 dienų terminą pateikė tiek išsamų lietuviškų kūrinių, tiek ir AGICOA audiovizualinių kūrinių sąrašą. Tad, neatskleisdama repertuaro nei ikiteisminėje nagrinėjamos bylos stadijoje, nei bylos nagrinėjimo metu, tačiau reikalaujama dvigubo licencinio atlyginimo priteisimo, ieškovė ignoravo savo įstatyme įtvirtintas pareigas ir piktnaudžiavo procesinėmis teisėmis.
- 35.14. Apeliacinės instancijos teismas išvadą apie tai, kad atsakovės nesikreipė į ieškovę dėl informacijos (duomenų apie administruojamą repertuarą suteikimo), padarė ne tik nepagrįstai ignoruodamas byloje surinktus įrodymus, bet ir visiškai neatsižvelgdamas į nuoseklius šalių procesiniuose dokumentuose išdėstytus argumentus. Byloje niekada nekilė ginčo, kad trečiasis asmuo Lietuvos viešbučių ir restoranų asociacija yra tinkamai ir pagrįstai atsakovėms atstovaujanti organizacija, kuri vykdė kolektyvines derybas su ieškove dėl viešbučių valdytojams siūlomų licencinių sutarčių sąlygų. Šalys taip pat neneigia, kad derybų metu trečiasis asmuo nuolat kėlė ieškovės repertuaro klausimą ir kad ieškovė pateikė administruojamų lietuviškų kūrinių sąrašą bei AGICOA raštą, tačiau nesudarė galimybės susipažinti su administruojamų užsienio (AGICOA) kūrinių sąrašu. Ieškovė niekada neneigė, kad AGICOA repertuaro iš jos buvo reikalaujama, tačiau ir nepateikė jokių įrodymų, kad būtų sudariusi galimybes trečiajam asmeniui Lietuvos viešbučių ir restoranų asociacijai arba atsakovėms su šiuo repertuaru susipažinti. Priešingai, ieškovė teigė, kad tinkamai atliko savo pareigas pagal įstatymą pateikusi tik AGICOA repertuaro apibūdinimą.
- 35.15. Teismai neargumentavo, kodėl dvejų metų trukmė laikoma ilga (ypač nesant jokių įrodymų, pagrindžiančių viešą ieškovės kūrinių paskelbimą laikotarpiu iki pirmojo antstolio faktinių aplinkybių protokolo 2019 m. gegužės 29 d.), taip pat kodėl viešas paskelbimas 456 kambariuose (o tuo labiau – 114 kambarių) turėtų būti laikomas viešu paskelbimu plačiu mastu net neatsižvelgiant į kambarių užimtumą. Teismai neatsižvelgė į daugelį bylai reikšmingų aplinkybių, iš kurių pagrindinė yra ta, kad atsakovės, veikdamos kaip protingi ir apdairūs verslo subjektai, iš principo nekvestionuodamos savo pareigos atsiskaityti su kolektyvinio administravimo organizacijomis ir kartu su autorių ir gretutinių teisių turėtojais, neturėjo pakankamai informacijos licencinėms sutartims sudaryti. Todėl, vadovaujantis teisingumo,

protingumo, sąžiningumo ir proporcingumo principais, įvertinus ieškovės ir atsakovių veiksmus, dvigubas atlyginimo dydis ieškovei negali būti priteisiamas.

- 35.16. Nors ATGTĮ 86 straipsnio 3 dalis yra speciali nuostata 83 straipsnio atžvilgiu, tai nepaneigia jų sisteminio aiškinimo – abu straipsniai yra skirti neteisėtai veiksmais padarytos žalos atlyginimui. Jokia teisinio reguliavimo nuostata neleidžia teigti, kad teisių pažeidimas ir iš jo kylantis reikalavimas atlyginti žalą gali būti siejamas tiesiog su kolektyvinio administravimo organizacijos atsiradimu ir (ar) jos sprendimų įgyvendinti tam tikras teises. Taip aiškinant kūrinių naudotojų pareigas būtų prieita prie principų, o ypač teisinio tikrumo principą paneigiančios situacijos, kai kūrinių ar kitų saugomų objektų naudotojai turėtų kasdienę ar kasmetinę pareigą tikrinti, ar nebuvo įsteigta naujų kolektyvinio administravimo subjektų, kurie pradeda įgyvendinti kokias nors teises, o to nepadarę naudojajai būtų laikomi atlikusiais neteisėtus tyčinius veiksmus.
36. Trečiasis asmuo, nepareiškiantis savarankiškų reikalavimų, Lietuvos viešbučių ir restoranų asociacija pareiškime dėl prisidėjimo prie atsakovių kasacinio skundo prašo jį patenkinti. Pareiškime dėl prisidėjimo trečiasis asmuo nurodo šiuos argumentus:
- 36.1. Tiek Lietuvos viešbučių ir restoranų asociacija, tiek jos atstovaujamos atsakovės (kaip ir dar daugiau nei keli šimtai asociacijos narių) pagrįstai tikėjosi, kad bus bendradarbiaujama su ieškove, licencines sutartis sudarant tik tada, kai kolektyvinėse derybose bus pasiektas abi puses tenkinantis susitarimas.
- 36.2. Apie išplėstą savo veiklos apimtį ieškovė 2017 m. raštu informavo trečiąjį asmenį Lietuvos viešbučių ir restoranų asociaciją ir atsakoves, tačiau savo interneto svetainėje informacijos apie viešo paskelbimo teisės administravimą nepaskelbė, tai taip pat to nebuvo nurodyta skaidrumo ataskaitose, kurios privalomos pateikti prižiūrinčiai institucijai – Lietuvos Respublikos kultūros ministerijai.
- 36.3. Vienas esminių derybinių klausimų buvo siekis išsiaiškinti, už kokį konkrečiai repertuarą turėtų būti mokama ieškovės nustatyta licencijos kaina. Lietuvos viešbučių ir restoranų asociacijai buvo pateiktas ieškovės administruojamų lietuviškų kūrinių sąrašas, tačiau užsienio kūrinių nebuvo atskleisti nei kolektyvinių derybų, nei bylos nagrinėjimo metu, nepaisant to, kad, ieškovės teigimu, jie sudaro 99 proc. visų ieškovės administruojamų kūrinių.
- 36.4. Nepavykus derybomis susitarti dėl priimtino tarifo, daugybė viešbučių (44 viešbučiai) kreipėsi su ieškiniu į teismą dėl ieškovės tarifo nustatymo ir taip buvo pradėta Vilniaus miesto apylinkės teismo civilinė byla Nr. e2-511-1125/2023 dėl ieškovės taikomo tarifo dydžio nustatymo. Būtent šios bylos nagrinėjimo metu paaiškėjo, jog ieškovė repertuaro bylos pradžioje net neturėjo, jis buvo pateiktas vėliau, tik kai teismas įpareigojo jį pateikti. Tai įrodo, kad kai vyko derybos, užsienio repertuaras ieškovei net nebuvo žinomas (turimas). Dėl repertuaro neatskleidimo nei patys apgyvendinimo rinkos dalyviai, nei jiems atstovaujanti Lietuvos viešbučių ir restoranų asociacija neturėjo galimybės įvertinti ieškovės nustatytos licencijos kainos pagrįstumo.
- 36.5. Ieškovė iš viešbučių prašė beveik 20 kartų didesnio atlyginimo, nei jis ieškovės prašomas iš kabelinės televizijos retransliuotojų.
- 36.6. Tenkinus visą ieškovės ieškinį nagrinėjamoje byloje, buvo nusizengta fundamentaliems teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principams, suteikiant nepagrįstą prioritetą kolektyvinio administravimo organizacijai, kuri nevykdė savo pareigų pagal įstatymą dėl esminės informacijos suteikimo, tačiau naudojosi teisėmis, reikalaujama atlyginimo iš Lietuvos viešbučių ir restoranų asociacijos narių už neatskleisto turinio naudojimą.
37. Ieškovė atsiliepime į atsakovių kasacinį skundą prašo jį atmesti. Atsiliepimas į kasacinį skundą grindžiamas šiais argumentais:
- 37.1. Teismai tinkamai aiškino ir taikė ATGTĮ nuostatas, kurios reglamentuoja kolektyvinio administravimo organizacijų atstovaujamo repertuaro atskleidimą naudotojams, ir pagrįstai konstatavo, kad ieškovė suteikė visą teisės aktuose nustatytą informaciją. ATGTĮ 72¹²–72¹⁴ straipsniuose nustatyta, kad: i) autorių ir gretutinių teisių naudotojai turi teisę reikalauti iš kolektyvinio administravimo organizacijų pateikti informaciją apie administruojamą repertuarą; ii) kolektyvinio administravimo organizacija turi pateikti kolektyvinio administravimo atstovavimo sutarčių sąrašą ir kolektyvinio administravimo organizacijų, su kuriomis sudarytos atstovavimo sutartys, pavadinimus (t. y. tais atvejais, kai kolektyvinio administravimo organizacija sutarčių pagrindu atstovauja kitoms kolektyvinio administravimo organizacijoms, turi būti pateikta bendro pobūdžio informacija apie sutarties sudarymo faktą ir kitos kolektyvinio administravimo organizacijos pavadinimas). Kiek tai susiję su informacijos apie atstovaujama repertuarą pateikimu, įstatyme šios pareigos įvykdymas netapatinamas vien tik su kūrinių ir gretutinių teisių objektų sąrašu, o ši pareiga taip pat laikoma tinkamai įvykdyta pateikus administruojamo repertuaro apibūdinimą, t. y. administruojamų kūrinių ir gretutinių teisių objektų rūšis, administruojamas teises bei teritoriją. Tai patvirtina ir ATGTĮ 72¹⁷ straipsnio 2 punkto nuostatos.
- 37.2. Pareigą suteikti informaciją apie administruojamą repertuarą ieškovė visiškai įvykdė dar 2018 m. gegužės 22 d., kai abiejų atsakovių interesams atstovavusio trečiojo asmens Lietuvos viešbučių ir restoranų asociacijos prašymu pateikė tikslų lietuviškų kūrinių ir gretutinių teisių objektų repertuaro sąrašą ir tarptautinio aljanso AGICOA patvirtinimą, kad ieškovė yra įgaliota Lietuvos Respublikoje atstovauti ir administruoti užsienio teisių turėtojų (audiovizualinių kūrinių ir jų pirmųjų įrašų) viešo paskelbimo teisę. Patvirtinimo priede buvo pateikta informacija apie AGICOA atstovaujamus teisių subjektus. Po to, kai 2018 m. gegužės 22 d. ieškovė suteikė pirmiau minėtą informaciją, klausimo dėl informacijos apie ieškovės atstovaujama repertuarą iki pat ieškimo šioje byloje pateikimo niekada nebekėlė nei atsakovės, nei joms atstovavęs trečiasis asmuo Lietuvos viešbučių ir restoranų asociacija. Po 2018 m. gegužės 22 d. trečiasis asmuo Lietuvos viešbučių ir restoranų asociacija reikalavo pateikti informaciją ne apie ieškovės atstovaujamą repertuarą (nes tą informaciją pats trečiasis asmuo Lietuvos viešbučių ir restoranų asociacija laikė kaip suteiktą), o reikalavo visiškai kito pobūdžio informacijos – ieškovės sudarytų autorių ir gretutinių teisių turėtojų narysčių sutarčių.
- 37.3. Kolektyvinio administravimo organizacijų ir naudotojų santykius reglamentuojančio specialiojo ATGTĮ 72¹²–72¹⁴ straipsniuose nenustatyta naudotojų teisė reikalauti (o ieškovės – pareiga) pateikti informaciją apie ieškovės įgaliojimus atstovauti autorių ir gretutinių teisių turėtojams (pavyzdžiui, su fiziniais ir juridiniais asmenimis sudarytų narystės sutarčių). Šio pobūdžio informacijos teikimas nėra nustatytas iš esmės dėl to, kad tai lemė itin didelę kolektyvinio administravimo organizacijų administracinę našą.
- 37.4. Kasaciniame skunde akcentuojamas atsakovių prašymas dėl ieškovės repertuaro išreikalavimo buvo išdėstytas būtent per klaidą įkeltame atsakovių atsiliepimo projekte. Trečiojo asmens Lietuvos viešbučių ir restoranų asociacijos atstovui posėdžio metu į bylą galiausiai pateikus tinkamą trečiojo asmens Lietuvos viešbučių ir restoranų asociacijos atsiliepimą, buvo dar kartą suteikta teisė išdėstyti procesinius prašymus. Atitinkamai atsakovių ir trečiojo asmens Lietuvos viešbučių ir restoranų asociacijos atstovas išdėstė procesinius prašymus, kurie buvo suformuluoti pateikiant trečiojo asmens Lietuvos viešbučių ir restoranų asociacijos atsiliepimą, kuriame prašymo išreikalauti ieškovės repertuarą nebuvo. Be to, šiuo tariamu proceso teisės normų pažeidimu atsakovės apeliaciniame procese nesirėmė, todėl šia aplinkybe remtis kasaciniame procese nėra leistina.
- 37.5. Atsakovės nepagrįstai teigia, kad apeliacinės instancijos teismas neva perkėlė pareigą naudotojams pačioms rinkti informaciją apie kolektyvinio administravimo organizacijų atstovaujama repertuarą ir tokiu būdu pažeidė ATGTĮ 72¹² straipsnio 2 dalį ir 72¹⁷ straipsnį. Teismai tyrė ir vertino tai, ar pati ieškovė pateikė tinkamą informaciją apie repertuarą. Atitinkamai būtent teismų išvada dėl to, kad ieškovė suteikė visą teisės aktuose nustatytą informaciją, lėmė ir šalių ginčo teisinį kvalifikavimą bei bylos išnagrinėjimo rezultatą. Tuo tarpu kasaciniame skunde akcentuojamas apeliacinės instancijos teismo motyvas dėl atsakovių teisės kreiptis tiesiogiai į ieškovę nėra esminis ir, nepriklausomai nuo šio motyvo buvimo ar nebuvimo, tai niekaip nekeistų šalių teisinių santykių kvalifikacijos ir bylos

išnagrinėjimo rezultato.

- 37.6. Teismų procesinių sprendimų teisėtumui ir pagrįstumui neturi reikšmės kasaciniame skunde dėstomos aplinkybės apie kitoje byloje šalių atliktus procesinius veiksmus. Viena vertus, kituose teisiniuose procesuose atlikti šalių procesiniai veiksmai nepatenka į šios bylos nagrinėjimo ribas. Kita vertus, nuo pat bylos iškėlimo ieškovo nuosekliai laikėsi pozicijos, kad visa teisės aktuose nustatyta informacija atsakovėms (per jų vardą ir interesus veikusi trečiąjį asmenį Lietuvos viešbučių ir restoranų asociaciją) buvo suteikta tinkamai. Atsakovės laisvai disponavo savo procesinėmis teisėmis ir pasirinko įrodinėti, kad derybų metu ieškovė neva neatskleidė informacijos apie atstovaujamą repertuarą, nors ši pozicija akivaizdžiai prieštaravo į bylą pateiktiems įrodymams. Vis dėlto proceso metu nei atsakovės, nei trečiasis asmuo Lietuvos viešbučių ir restoranų asociacija teismo neprašė išreikalaus iš ieškovės informaciją apie atstovaujamą užsienio repertuarą.
- 37.7. Atsakovės nepagrįstai teigia, kad kompensacijos priteisimas už neteisėtą (t. y. neturint sutikimo) kitų asmenų nuosavybės naudojimą pažeidžia bendruosius ir specialiuosius civilinės teisės principus. Šie teiginiai prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 23 straipsnyje ir, be kita ko, CK 1.2 straipsnyje nustatytam nuosavybės neliečiamumo principui, o kasaciniame skunde nurodoma kasacinio teismo praktika dėl pasikeitusio reglamentavimo nėra aktuali. Iki 2016 m. gruodžio 1 d. galiojusioje ATGTĮ redakcijoje buvo nustatyta, kad kolektyvinio administravimo organizacijos licencinės sutartis su naudotojais visais atvejais sudaro šalių susitarimo (derybų) būdu. Įgyvendinus Kolektyvinio administravimo direktyvą, ATGTĮ buvo aiškiai išskirti atvejai, kada kolektyvinio administravimo organizacijos licencinį tarifą bei atlyginimo apskaičiavimo tvarką nustato savarankiškai (ATGTĮ 72² straipsnio 1 dalis, 72¹³ straipsnio 1 dalis) ir naudotojai (atsakovės) sutartis sudaro prisijungimo būdu (CK 6.160 straipsnio 2 dalis), taip pat kada licencinis tarifas bei atlyginimo apskaičiavimo tvarka privalo būti suderinti abiejų šalių susitarimu (ATGTĮ 55 straipsnio 1 ir 2 dalys, 72³ straipsnio 3 dalis), t. y. atvejai, kada sutartis sudaroma abipusių šalių derybų būdu (CK 6.160 straipsnio 2 dalis).
- 37.8. Pagal ginčui išspręsti taikytiną reguliavimą, derybų būdu kolektyvinio administravimo organizacijos ir naudotojos sutartis sudarė tik dėl retransliavimo teisės naudojimo. Ši išimtis buvo nustatyta dėl tos priežasties, kad retransliavimo teisės naudojimas retransliuotojų (t. y. mokamos televizijos paslaugų teikėjų) veikloje yra būtina (teisės aktais privaloma) veiklos prielaida, o šių subjektų skaičius yra santykinai nedidelis (apie 40). Tokioje situacijoje laikoma, kad kolektyvinio administravimo organizacijos yra pajėgios vesti individualias derybas su santykinai nedideliu ir aiškiai identifiukuotu subjektų skaičiumi (retransliuotojų veikla yra registruojama Lietuvos radijo ir televizijos komisijoje).
- 37.9. Valstybės valdžios institucijos turi pozityvią pareigą užtikrinti aukštą autorių ir gretutinių teisių apsaugos lygį, todėl atsakovių siekis privalomu valstybės valdžios aktu (teismo sprendimu) įteisinti kitų asmenų nuosavybės teisių naudojimą be jokio atlygio ir nesant šių asmenų valios negali būti patvirtintas kaip teisėtas ir pagrįstas.
- 37.10. Tai, kad anksčiau licencinio atlyginimo už viešo paskelbimo teisės naudojimą ieškovė nerinko, savaime nereikšia, jog atsakovės neterminuotai įgijo teisinį pagrindą ieškovės atstovaujamų asmenų intelektualinės nuosavybės teises savo veikloje naudoti nemokėdamos jokio atlyginimo.
- 37.11. Atsakovės klaidingai nurodo, kad po 2017 m. lapkričio 17 d. reikalavimo sudaryti licencinę sutartį jokios informacijos ieškovė atsakovėms neva nepateikė ir pakartotinai kreipėsi tik 2019 m. rugpjūčio 20 d. Tiek informacija apie ieškovės atstovaujamą repertuarą, tiek informacija apie tarptautinio aljanso AGICOA atstovavimo santykius, tiek ir ieškovės siūlomi licencijavimo sprendimai atsakovėms ir visiems kitiems trečiojo asmens Lietuvos viešbučių ir restoranų asociacijos nariams buvo pateikti per šiemis asmenims derybose atstovavusį trečiąjį asmenį Lietuvos viešbučių ir restoranų asociaciją.
- 37.12. Atsakovių nurodomos aplinkybės dėl ieškovės skelbtų skaidrumo ataskaitų neturi jokios reikšmės. Pagal ATGTĮ 67 straipsnio 2 dalį, kolektyvinis administravimas apima: i) licencijų naudoti kūrinis ar gretutinių teisių objektus teikimą; ii) kolektyvinio administravimo pajamų surinkimą ir išieškojimą; iii) kolektyviai administruojamų teisių turėtojams mokėtinų sumų paskirstymą ir išmokėjimą; iv) kolektyviai administruojamų autorių teisių ir gretutinių teisių gynimą teisme. Atsižvelgiant į tai, kad ieškovė tik siekė teisių santykių su apgyvendinimo įstaigomis pradžios, derybų metu jokie pirmiau aptarti ir įstatyme nustatyti kolektyvinio administravimo veiksmai faktiškai dar nebuvo atliekami, todėl skaidrumo ataskaitose skelbti apie faktiškai neegzistuojančius kolektyvinio administravimo veiksmus ieškovė pareigos neturėjo.
- 37.13. Nei įstatymai, nei kasacinio teismo praktika nenustato jokios specifinės įrodinėjimo priemonės, kuri vienintelė gali patvirtinti autorių ir gretutinių teisių pažeidimo faktą. Teismai tinkamai įvertino į bylą pateiktus įrodymus ir visiškai pagrįstai konstatavo, kad ieškovės atstovaujamą repertuarą neturėdamos leidimo (licencijos) ir nemokėdamos jokio licencinio atlyginimo savo veikloje atsakovės viešai skelbė visu ginčo laikotarpiu (t. y. nuo 2018 m. sausio 1 d. iki 2019 m. gruodžio 31 d.). Teismai nustatė aplinkybę, kad visuose atsakovių valdomų viešbučių kambariuose yra įrengti televizoriai, o šios teismų procesiniais sprendimais nustatytos aplinkybės atsakovės ne tik neginčijo, bet ją ir pripažino. Byloje surinktų įrodymų visumos pagrindu teismai visiškai pagrįstai nustatė aplinkybę, kad televizoriai atsakovių valdomų viešbučių kambariuose buvo įrengti visą ginčo laikotarpį.
- 37.14. Ieškovė tinkamai suteikė visą teisės aktuose nustatytą informaciją ir jokių pareigų, kurios teisės aktuose nustatytos kolektyvinio administravimo organizacijoms, nepažeidė. Kasacinio skundo motyvai neatitinka bylos medžiagos, o bylą nagrinėję teismai neturėjo jokio pagrindo spręsti, kad ieškovė kokia nors apimtimi pažeidė savo pareigas ir savo veiksmais sukūrė prielaidas taikyti CK 6.248 straipsnio 4 dalį.
- 37.15. Atsakovės nepagrįstai remiasi Konstitucinio Teismo 2017 m. gruodžio 1 d. nutarime ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. vasario 28 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e3K-3-46-969/2018 pateiktais išaiškinimais, pagal kuriuos teismai gali nukrypti nuo ATGTĮ 86 straipsnio 3 dalyje įtvirtintos taisyklės bendraisiais teisės principais. Teismai pagrįstai konstatavo, kad pagrindų nukrypti nuo ATGTĮ 86 straipsnio 3 dalies nagrinėjamu atveju nebuvo. Teismai pagrįstai nusprendė, kad šiuo atveju neegzistavo jokios prielaidos, kurios leistų nukrypti nuo dvigubo atlyginimo priteisimo principo, – atsakovės ieškovės atstovaujamą repertuarą savo veikloje neteisėtai naudojo, aiškiai tai suvokdamos, jokių aktyvių veiksmų ieškovės atstovaujamo repertuaro naudojimo teisėtumui užtikrinti nesiėmė ir, nepaisydamos ieškovės reikalavimų sudaryti licencines sutartis, sąmoningai pasirinko toliau tęsti neteisėtą autorių ir gretutinių teisių naudojimą.
- 37.16. Nukrypimas nuo ATGTĮ 86 straipsnio 3 dalyje nustatytos taisyklės šiuo atveju reikštų tai, kad aiškiai suvokdamos ir sąmoningai pasirinkę pažeisti autorių ir gretutines teises, verslo subjektas jokių realių neigiamų padarinių nepatiria ir privalo sumokėti tik tiek, kiek turėtų sumokėti teisėto kūrinio ir gretutinių teisių objektų naudojimo atveju. Teismų praktikos formulavimas šia linkme visiškai eliminuotų prevencinę (atgrasymo) ATGTĮ 86 straipsnio 3 dalies paskirtį ir būtų priešingas valstybės valdžios institucijų pareigai užtikrinti aukštą autorių ir gretutinių teisių apsaugos lygį.
- 37.17. Apeliacinės instancijos teismas licencijavimo atlyginimą nustatė būtent taip, kaip tai nustatyta ATGTĮ 86 straipsnio 2 ir 3 dalyse. Ieškovės nustatytas licencinis tarifas bylos nagrinėjimo metu atsakovių nebuvo (ir nėra) ginčijamas nei šiame, nei jokiame kitame teisminiame procese. Pirmosios instancijos teismas dėl CPK 143 straipsnio 1 dalyje nustatytų ribojimų atsisakė priimti atsakovės UAB „Naujasis Vilnius“ priešiškinį (priešiškinis pateiktas praėjus 799 dienos nuo bylos iškėlimo), kuriuo ji siekė kvestionuoti ieškovės nustatytą licencinį tarifą. Atsakovė UAB „Naujasis Vilnius“ Vilniaus miesto apylinkės teisme pareiškė tapatų reikalavimą, pagal jį yra iškelta civilinė byla Nr. e2-511-1125/2023. Šio ieškimo pagrindu atsakovė reikalavo nuo 2018 m. sausio 1 d. (t. y. ginčo laikotarpio)

nustatyti atitinkamą licencinį tarifą už ieškovės repertuaro naudojimą atsakovės veikloje, o iškėlusį bylą, iš karto prašė sustabdyti šios bylos nagrinėjimą, kadangi licencinio tarifo dydžio klausimas neva bus išspręstas Vilniaus miesto apylinkės teismo žinioje esančioje byloje.

- 37.18. Dar iki klausimo dėl bylos sustabdymo išsprendimo atsakovė minėtoje civilinėje byloje pateikė pareiškimą dėl ieškinių dalyko patikslinimo, kuriuo atitinkamą licencinį tarifą už ieškovės repertuaro naudojimą prašė nustatyti ne nuo 2018 m. sausio 1 d., o nuo 2022 m. sausio 1 d., t. y. reikalavinį pakeičiant tokiu būdu, kuris reikšmingai skiriasi nuo šios bylos ginčo ribų (ginčo laikotarpis yra iki 2019 m. gruodžio 31 d.). Dėl pačios atsakovės UAB „Naujasis Vilnius“ atliktų procesinių veiksmų išnykus bet kokiam, net teoriniam, prejudiciniam ryšiui tarp šių dviejų bylų, pirmosios instancijos teismas prašymą dėl bylos sustabdymo atmetė. Šios aplinkybės patvirtina, kad joks reikalavimas dėl ieškovės nustatyto licencinio tarifo nuginjimo (ar pakeitimo) byloje nebuvo pareikštas, o pačios atsakovės UAB „Naujasis Vilnius“ procesiniai veiksmai lėmė, jog Vilniaus miesto apylinkės teisme nagrinėjamoje byloje keliamas klausimas dėl ieškovės licencinio tarifo pakeitimo neturi jokio prejudicinio ryšio su šia byla.
38. Treieji asmenys, nepareikšiantys savarankiškų reikalavimų, Lietuvos gretutinių teisių asociacija (AGATA) ir asociacija LATGAatsiliepiame į atsakovių kasacinį skundą prašo jį atmesti ir priteisti tretiesiems asmenims iš atsakovių bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimą. Atsiliepiamas į kasacinį skundą grindžiamas šiais argumentais:
- 38.1. Galimybės klientui viešbučio kambaryje naudoti televizorių suteikimas yra viešas kūrinių ir gretutinių teisių objektų (įskaitant audiovizualinius kūrinius) paskelbimas (Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 2012 m. kovo 15 d. sprendimas byloje C-162/10). Šioje byloje nebuvo ginčo nei dėl fakto, kad atsakovių valdomų viešbučių kambariuose yra įrengti televizoriai, kuriais transliuojamos televizijos programos, nei dėl fakto, kad atsakovės laikytinos audiovizualinių kūrinių naudotojais ATGTĮ prasme. Siekdamas naudoti (viešai skelbti) audiovizualinius kūrinius, atsakovės turi pareigą sudaryti licencines sutartis su ieškove ir jų pagrindu mokėti licencinį atlyginimą.
- 38.2. Atsakovės yra sudariusios licencines sutartis su trečiaisiais asmenimis LATGA ir AGATA, tačiau šiomis sutartimis jos nėra įgijusios jokių kitų teisių, išskyrus: i) autoriaus teisių viešai skelbti ne audiovizualinius, o būtent muzikos kūrinius; ii) gretutinių teisių viešai skelbti ne audiovizualinius kūrinius, o fonogramas. Ieškove yra vienintelė Lietuvoje kolektyvinio administravimo organizacija, administruojanti, be kita ko, audiovizualinių kūrinių viešo paskelbimo teises. Ši aplinkybė atsakovėms neabejotinai yra žinoma. Todėl atsakovės, Lietuvoje dideliu mastu viešai skelbiančios audiovizualinius kūrinius, privalėjo sudaryti licencines sutartis su vienintele šias teises administruojančia kolektyvinio administravimo organizacija Lietuvoje, t. y. ieškove. Atsakovėms nesant sudariusioms licencinių sutarčių su ieškove, tačiau vis tiek naudojant (viešai skelbiančios) audiovizualinius kūrinius, iš atsakovių pagrįstai priteistas licencinis atlyginimas.
- 38.3. Ieškovės administruojamų audiovizualinių kūrinių naudojimo (viešo paskelbimo) faktui byloje esant nustatytam, o prašomam priteisti licenciniam atlyginimui esant apskaičiuotam pagal ieškovės valdymo organo – visuotinio narių susirinkimo – patvirtintus sprendimus, reikalavimas dėl licencinio atlyginimo priteisimo byloje tenkintas pagrįstai.
- 38.4. Atsakovės sąmoningai žinojo arba objektyviai turėjo suvokti, kad audiovizualinius kūrinius viešai skelbia neteisėtai, t. y. jog teisėtam audiovizualinių kūrinių viešam skelbimui nepakanka licencinių sutarčių su trečiaisiais asmenimis asociacijomis LATGA ir AGATA, tačiau vis tiek elgėsi neteisėtai ir lengvabūdiškai. Kasacinio teismo praktikoje juridiniam asmeniui, kuris savo veikloje tiesiogiai susiduria su intelektinės nuosavybės teisėmis saugomais objektais, taikytini didesni atidumo, apdairumo, rūpestingumo reikalavimai dėl autorių teisės saugomų objektų naudojimo teisėtumo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. birželio 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-270-687/2017). Atsakovių veiksmai aptariamų elgesio standartų akivaizdžiai neatitiko, todėl byloje nėra pagrindo išvada, kad atsakovės, neteisėtai naudodamos audiovizualinius kūrinius, „sąžiningai“ klydo.
- 38.5. Derantis dėl licencinių sutarčių su ieškove sudarymo atsakovėms atstovavo Lietuvos viešbučių ir restoranų asociacija, kuri yra šakinė verslo asociacija, veikianti jau nuo 2002 m. ir turinti nemažą patirtį įvairiose viešbučių veiklos srityse, įskaitant ir autorių bei gretutinių teisių srityje. Lietuvos viešbučių ir restoranų asociacija nuo seno derasi su trečiuoju asmeniu asociacija LATGA dėl atlyginimų tarifų savo narių naudai, o teisminiuose ginčuose su ieškove net yra buvusi bylos šalimi. Todėl labai mažai tikėtina, jog turėdama tiek žinių ir patirties Lietuvos viešbučių ir restoranų asociacija ir jos atstovaujamos atsakovės nesuprato, kokias konkrečiai licencines teises įsigijo iš trečiųjų asmenų asociacijų LATGA ir AGATA.
- 38.6. Byloje nėra įrodymų, kad atsakovės būtų su kitais asmenimis (pvz. užsienio kolektyvinio administravimo organizacijomis) sudariusios licencines sutartis dėl audiovizualinių kūrinių naudojimo. Atsakovės byloje neįrodinėjo audiovizualinių kūrinių naudojimo (viešo skelbimo) teisėtumo. Kylančią pagrįstą abejonių audiovizualinių kūrinių naudojimo (viešo skelbimo) teisėtumu, būtent atsakovėms – kaip naudotojoms – kilo pareiga elgtis aktyviai ir užtikrinti atliekamų veiksmų teisėtumą, kreipiantis į ieškovę su atitinkamais paklausimais ir pan.
- 38.7. Byloje nebuvo pagrindo atskirai vertinti ieškovės nustatytų licencinio atlyginimo tarifų teisėtumo, t. y. jų atitikties ATGTĮ 72¹³ straipsnio 2 dalyje įtvirtintiems kriterijams, nes atsakovių priešieškiniu byloje reikštą reikalavinį nustatyti ieškovės licencinio tarifo dydį teismas pagrįstai atsisakė priimti. Atsakovės šia teise pasinaudoti nusprendė visiškai ne laiku – jau po to, kai byla buvo paskirta nagrinėti (2022 m. sausio 10 d.), ir nuo bylos iškėlimo momento (2019 m. lapkričio 4 d.) praėjus daugiau kaip dvejiems metams.
- 38.8. Reikalavinį nustatyti ieškovės licencinio atlyginimo tarifą atsakovės yra pareiškusios šiuo metu Vilniaus miesto apylinkės teisme nagrinėjamoje civilinėje byloje Nr. e2-511-1125/2023 (teismo proceso Nr. 2-68-3-02174-2022-9). Nors joje atsakovės šiuo metu prašo nustatyti ieškovės licencinio atlyginimo tarifą už kitą laikotarpį (nuo 2022 m. sausio 1 d., kai šioje byloje licencinis atlyginimas priteistas už laikotarpį nuo 2018 m. sausio 1 d. iki 2019 m. gruodžio 31 d.), vien tai nesudarė pagrindo pirmosios ir apeliacinės instancijos teismams nesant dėl to pareikšto reikalavimo atskirai vertinti ieškovės licencinio atlyginimo tarifo dydį ATGTĮ 72¹³ straipsnio 2 dalies prasme.
- 38.9. Atsakovės taip pat nepagrįstai kvestionuoja ieškovės licencinį tarifą, nes visi šie teiginiai parenti selektyviai lyginant atsakovėms ir kabelinės retransliacijos operatoriams taikomus licencinius tarifus, kurie taikomi visiškai skirtingiems verslo subjektams, taip pat taikomi už naudojamą visiškai skirtingomis teisėmis ir kurių skaičiavimo (taikymo) formulės esmingai skiriasi.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl naujų įrodymų nepriėmimo

39. Trečiasis asmuo Lietuvos viešbučių ir restoranų asociacija kartu su prisidėjimu prie atsakovių UAB „Naujasis Vilnius“ ir UAFVIEŠBUTIS

„LIETUVA“ kasacinio skundo, kurio priėmimo klausimas buvo išspręstas Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus atrankos kolegijos 2023 m. kovo 29 d. nutartimi Nr. DOK-1649, pateikė 2022 m. sausio 27 d. pareiškimą Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybai dėl kolektyvinio administravimo organizacijų veiksmų (ne)atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 7 straipsnio reikalavimams ir Vilniaus miesto apylinkės teismui nagrinėjamoje byloje pateiktą prašymą dėl civilinės bylos sustabdymo ir kreipimosi į Lietuvos Respublikos Konstitucinį Teismą. Minėta atrankos kolegijos nutartimi šių rašytinių įrodymų priėmimo klausimas nebuvo išspręstas.

40. Pagal CPK 353 straipsnį, kasacinis teismas, neperžengdamas kasacinio skundo ribų, patikrina apskustus sprendimus ir nutartis teisės taikymo aspektu. Kasacinis teismas yra saistomas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytų aplinkybių. Pagal CPK 353 straipsnio 2 dalį, kasaciniame skunde neleidžiama remtis naujais įrodymais bei aplinkybėmis, kurie nebuvo nagrinėti pirmosios ar apeliacinės instancijos teisme. Vadovaujantis CPK 348 straipsnio 1 dalimi, pareiškime dėl prisidėjimo prie paduoto kasacinio skundo prisidedantis asmuo negali pareikšti savarankiškų apskusto sprendimo ar nutarties peržiūrėjimo kasacine tvarka pagrindų bei savarankiškų reikalavimų. Pareiškimui dėl prisidėjimo prie kasacinio skundo taikomos CPK 344 straipsnio ir 350 straipsnio 8 dalies nuostatos (CPK 348 straipsnio 3 dalis).
41. Dėl nurodytų argumentų atsakyti priimti trečiojo asmens Lietuvos viešbučių ir restoranų asociacijos pateiktus naujus rašytinius įrodymus ir jie gražintini juos padavusiam asmeniui. Teisėjų kolegija pažymi, kad trečiojo asmens prie pareiškimo dėl prisidėjimo prie atsakovių kasacinio skundo pateiktas Vilniaus miesto apylinkės teismui adresuotas prašymas dėl civilinės bylos sustabdymo ir kreipimosi į Konstitucinį Teismą jau sudaro nagrinėjamos bylos medžiagą.

Dėl kolektyvinio administravimo organizacijos teisės išieškoti atlyginimą už neteisėtą audiovizualinių kūrinių naudojimą atsakovių valdomų viešbučių veikloje teisinio ir faktinio pagrindo

42. Nagrinėjamo ginčo sprendimui aktualus teisinis reglamentavimas, be kita ko, susijęs su 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/26/ES dėl kolektyvinio autorių teisių ir gretutinių teisių administravimo ir daugiateritorinių licencijų naudoti muzikos kūrinius internete teikimo vidaus rinkoje (toliau – ir Direktyva). Siekiant įgyvendinti Direktyvą 2016 m. lapkričio 3 d. buvo priimtas Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo Nr. VIII-1185 2, 11, 15, 16, 17, 20, 20(1), 40, 53, 55, 58, 59(2), 75, 77, 86, 95, 96 straipsniai. V skyriaus ir 3 priedo pakeitimo įstatymas Nr. XII-2708. Nors byloje nekeliamas klausimas dėl Direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę teisingumo, tačiau joje įtvirtinti tikslai ir principai svarbūs aiškinant aktualias ATGTĮ nuostatas.
43. Minėtos Direktyvos priėmimu Europos Sąjungos mastu, be kita ko, siekiama suvienodinti kolektyvinio administravimo organizacijų veikimą, ypač jų skaidrumą ir atsakomybę reglamentuojančias taisykles, didinti autorių ir gretutinių teisių naudojimo vidaus rinkoje veiksmingumą, teisių turėtojų ir naudotojų interesų apsaugą (Direktyvos preambulės 5, 7 punktai). Direktyvoje nustatyti reikalavimai, kurie būtini siekiant užtikrinti, kad kolektyvinio administravimo organizacijos tinkamai administruotu autorių teises ir gretutines teises. Be to, joje nustatyti reikalavimai, kurių kolektyvinio administravimo organizacijos laikosi teikdamos autorių teisių daugiateritorines licencijas naudoti muzikos kūrinius internete (Direktyvos 1 straipsnis). Siekiant užtikrinti, kad naudotojai galėtų gauti licencijas kūriniams ir kitiems objektams, kurių atžvilei kolektyvinio administravimo organizacija atstovauja teisėmis, ir kad teisių turėtojams būtų tinkamai atlyginta, itin svarbios teisingos ir nediskriminacinės komercinės licencijų teikimo sąlygos. Todėl kolektyvinio administravimo organizacijos ir naudotojai turėtų sąžiningai vesti derybas dėl licencijų teikimo ir taikyti tarifus, nustatytus remiantis objektyviais ir nediskriminaciniais kriterijais. Tikslinga reikalauti, kad licencijos mokestis ar atlyginimas, kuri nustato kolektyvinio administravimo organizacija, būtų pagrįstas atsižvelgiant, *inter alia* (be kita ko), į ekonominę teisių naudojimo vertę konkrečiomis aplinkybėmis. Be to, kolektyvinio administravimo organizacijos turėtų be pagrįstos priežasties nedelsdamos atsakyti į naudotojų pateiktas paraškas dėl licencijų (Direktyvos preambulės 31 punktą).
44. Iš esmės tokie patys tikslai nurodomi ir ATGTĮ pakeitimo įstatymo Nr. XII-2708 projekto aiškinamajame rašte: pakeisti galiojančiame Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatyme nustatytą kolektyvinio autorių teisių ir gretutinių teisių administravimo (toliau – kolektyvinis administravimas) teisinį reglamentavimą, nustatyti teisės normas, kurios užtikrintų kolektyvinio administravimo veiklos skaidrumą, sudarytų sąlygas kolektyvinio autorių teisių ir gretutinių teisių administravimo organizacijoms taikyti aiškius, vidaus rinkoje suderintus reikalavimus kolektyvinio administravimo veiklai, kuri apima šias pagrindines funkcijas: i) kolektyviai administruojamų teisių licencijų naudoti kūrinius ar gretutinių teisių objektus teikimą; ii) kūrinių ir gretutinių teisių objektų naudojimo stebėjimą ir kontrolę; iii) kolektyvinio administravimo pajamų surinkimą ir išieškojimą; iv) autorių ir gretutinių teisių turėtojams mokėtinų sumų paskirstymą ir išmokėjimą.
45. Nagrinėjamoje byloje sprendžiamas ginčas susijęs su aptartų nuostatų taikymu kolektyviai administruojant audiovizualinių kūrinių autorių teises, kai šie kūriniai naudojami viešbučių veikloje, klientams kambariuose suteikiant galimybę naudotis televizoriais.
46. Intelektinės nuosavybės santykių teisiniu reglamentavimu, be kita ko, siekiama įgyvendinti valstybės pozityviąją pareigą užtikrinti aukšto lygio teisių turėtojų apsaugą ir nustatyti sistemą, pagal kurią galima naudoti toms teisėms apsaugotą turinį. Audiovizualiniai kūriniai (kino filmai, televizijos filmai, televizijos laidos, videofilmai, diafilmai ir kiti kinematografinėmis priemonėmis išreikšti kūriniai, radijo laidos – autorių teisių objektai (ATGTĮ 4 straipsnio 2 dalies 6 punktas), teisės į šiuos kūrinius saugomos įstatymo).
47. Audiovizualinių kūrinių autoriai turi išimtinės autorių teises, be kita ko, leisti ar uždrausti transliuoti, retransliuoti ir kitaip viešai skelbti kūrinių, įskaitant jo padarymą viešai prieinamo kompiuterių tinklais (internetu) (ATGTĮ 15 straipsnio 1 dalies 8 punktą); bet koks kūrinių originalo ar jo kopijų panaudojimas be autoriaus, jo teisių perėmėjo ar jo tinkamai įgalioto asmens leidimo yra laikomas neteisėtu (išskyrus ATGTĮ nustatytus atvejus) (ATGTĮ 15 straipsnio 2 dalis); autorius turi teisę gauti tinkamą ir proporcingą autorini atlyginimą už kiekvieną kūrinių naudojimo būdą, susijusį su autorių turtinėmis teisėmis. Autorinio atlyginimo dvadis ir jo mokėjimo tvarka nustatoma sutartyse, kurias kūrinių naudotojai sudaro su autoriais arba su kolektyvinio administravimo organizacijomis (ATGTĮ 15 straipsnio 3 dalis).
48. Vienas iš ATGTĮ įstatymo reglamentuojamų kūrinių panaudojimo būdų yra viešas paskelbimas, pagal įstatyme įtvirtintą sampratą apibrėžimą – tai kūrinių viešas perdavimas laidais, bevielio ryšio priemonėmis, įskaitant jo padarymą viešai prieinamo tokiu būdu, kad visuomenės nariai galėtų jį pasiekti individualiai pasirinktoje vietoje ir pasirinktu laiku. Gretutinių teisių objekto viešas paskelbimas – bet koks gretutinių teisių objekto viešas perdavimas, įskaitant fonogramoje įrašytų garsų arba garsų išraiškos padarymą viešai girdimu, išskyrus transliaciją (šiuo metu galiojančios ATGTĮ redakcijos 2 straipsnio 55 dalis, anksčiau galiojusios ATGTĮ redakcijos 2 straipsnio 45 dalis).
49. Pagal šiuo metu galiojančios ATGTĮ redakcijos 2 straipsnio 33 dalį (anksčiau galiojusios ATGTĮ redakcijos 2 straipsnio 31 dalis), kūrinių, gretutinių teisių objekto ar *sui generis* teisių objekto naudotoju pripažįstamas fizinis arba juridinis asmuo, kuris naudoja kūrinių, gretutinių teisių ar *sui generis* teisių objektų originalus ar jų kopijas (bet kokių būdu juos atgamina, išleidžia, importuoja, parduoda, nuomoja, teikia panaudai ar kitaip platina, naudoja viešam atlikimui ar viešam rodymui, transliuoja, retransliuoja ar kitaip viešai juos skelbia).
50. Tiek ESTT jurisprudencijoje, tiek nacionalinių teismų praktikoje televizorių viešbučių kambariuose įrengimas, taip sudarant galimybę klientams žiūrėti televizijos programas, pripažįstamas televizijos transliuojamų kūrinių viešu paskelbimu, o viešbučio valdytojai – kūrinių naudotojai.
51. ESTT 2006 m. gruodžio 7 d. prejudiciniame sprendime byloje C-306/05 konstatuota, kad nors vien tik fizinių priemonių teikimas pats savaime nereiškia viešo paskelbimo 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikru aspektu suderinimo prasme, viešbučių atliekamas signalo išplatintas viešbučių kambariuose gyvenantiems klientams per televizorius, nepaisant gaunamo signalo transliavimo technikos, yra viešas paskelbimas šios direktyvos

3 straipsnio 1 dalies prasme. Viešbučio kambarių privatus pobūdis neprieštaruoja tam, kad kūrinio paskelbimas per televizorius reikštų viešą paskelbimą Direktyvos 2001/29 3 straipsnio 1 dalies prasme.

52. Kitame ESTT sprendime išaiškinta, kad: i) viešbučio valdytojas, kuris klientų kambariuose sudaro galimybę naudoti televizorius ir (arba) radijo imtuvus, i kuriuos siunčia transliavimo signalą, yra „naudotojas“, atliekantis transliuojamos fonogramos „vieša paskelbimą“, kaip tai suprantama pagal 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/115/EB dėl nuomos ir panaudos teisių bei tam tikrų teisių, gretutinių autorių teisės, intelektinės nuosavybės srityje 8 straipsnio 2 dalį; ii) viešbučio valdytojas, kuris klientų kambariuose sudaro galimybę naudoti televizorius ir (arba) radijo imtuvus, i kuriuos siunčia transliuojamą signalą, pagal 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/115/EB dėl nuomos ir panaudos teisių bei tam tikrų teisių, gretutinių autorių teisės, intelektinės nuosavybės srityje 8 straipsnio 2 dalį, be transliuotojo sumokėto teisingo atlyginimo, taip pat privalo sumokėti teisingą atlyginimą už transliuojamos fonogramos leidimą; iii) viešbučio valdytojas, kuris kliento kambarie sudaro galimybę naudotis ne televizoriumi ar radijo imtuvu, o kitokiu aparatu ir fonogramomis fizine ir skaitmenine laikmena, kurios gali būti leidžiamos ar išseistos per toki aparatą, yra „naudotojas“, atliekantis fonogramos „vieša paskelbimą“, kaip jis suprantamas pagal 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/115/EB dėl nuomos ir panaudos teisių bei tam tikrų teisių, gretutinių autorių teisės, intelektinės nuosavybės srityje 8 straipsnio 2 dalį. Todėl jis pagal šią nuostatą privalo sumokėti „teisingą atlyginimą“ už minėtų fonogramų perdavimą; iv) pagal 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/115/EB dėl nuomos ir panaudos teisių bei tam tikrų teisių, gretutinių autorių teisės, intelektinės nuosavybės srityje 10 straipsnio 1 dalies a punktą, kuriame nustatyta galimybė apriboti šios direktyvos 8 straipsnio 2 dalyje nustatytą teisę į teisingą atlyginimą, jei „naudotojas“ yra „asmeninis“, valstybės narės negali atleisti viešbučio valdytojo, kuris atlieka fonogramos „vieša paskelbimą“, kaip jis suprantamas pagal minėtos direktyvos 8 straipsnio 2 dalį, nuo pareigos mokėti tokį atlyginimą (ESTT 2012 m. kovo 15 d. prejudicinis sprendimas byloje C-162/10).
53. Kasacinio teismo praktikoje, nagrinėjant bylą, kurioje buvo nustatyta, kad atsakovei priklausančio viešbučio kambariuose buvo transliuojami ir retransliuojami televizijos kanalai ir atitinkamai naudojami muzikos kūriniai, tačiau atsakovė nebuvo sudariusi licencinės sutarties dėl konkrečių autorių teisių objektų naudojimo ir nemokėjo autorinio atlyginimo už kūrinių naudojimą, konstatuota, jog tiek viešo atlikimo teisė, tiek viešo paskelbimo teisė yra išimtinė, ir kiekvienas naudotojas turi gauti autoriaus (ar jo įgalioto asmens) sutikimą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. spalio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-534-916/2015 ir joje nurodyta kasacinio teismo praktika).
54. Bylą nagrinėję teismai nustatė faktines aplinkybes, kad atsakovių valdomų viešbučių kambariuose ginčui aktualiu laikotarpiu buvo įrengti televizoriai, per kuriuos buvo transliuojamos nacionalinės ir užsienio televizijos programos (skundžiamos apeliacinės instancijos teismo nutarties 4, 16 punktai). Teisėjų kolegija konstatuoja, kad kasacinio skundo argumentai nesuponuoja pagrindo padaryti išvada, jog apeliacinės instancijos teismas, nustatydamas šias faktines aplinkybes, netinkamai vertino įrodymus ir pažeidė įrodymų vertinimo taisyklės (CPK 346 straipsnio 2 dalis, 353 straipsnio 1 dalis). Taigi, atsakovės pagrįstai pripažintos audiovizualinių kūrinių naudotojomis autorių teisių teisinio reglamentavimo prasme.
55. Laisvai disponuodami savo civilinėmis teisėmis, autoriai, atlikėjai ir kiti autorių teisių ir gretutinių teisių turėtojai gali patys administruoti savo turtines teises arba perduoti turtinių teisių administravimą, įskaitant licencijų išdavimą bei atlyginimo už kūrinių naudojimą surinkimą, specialiai įsteigtoms autorių teisių ir gretutinių teisių kolektyvinio administravimo organizacijoms (asociacijoms). Pagal ATGTĮ 65 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą teisinį reglamentavimą, kolektyvinis autorių teisių ir gretutinių teisių administravimas gali būti taikomas, be kita ko, šiose kūrinių ir (ar) gretutinių teisių objektų panaudojimo srityse: i) kūrinių ir gretutinių teisių objektų transliavimui, retransliavimui, kitokiam viešam paskelbimui (įskaitant foninę muziką); ii) muzikos ir literatūros kūrinių atgaminimui garso įrašais (fonogramoms), literatūros, muzikos ir kitų meno kūrinių atgaminimui audiovizualiniais įrašais (audiovizualiniams kūriniams).
56. Tuo atveju, kai autorių ir gretutinių teisių turėtojų teisės administruojamos kolektyviai, leidimas naudoti kūrinius ar gretutinių teisių objektus suteikiamas sudarant su teisiu naudotojais licencinę sutartį. Licencinėje sutartyje turi būti nurodytos šios sąlygos: i) suteikiamos teisės (kūrinių ar gretutinių teisių objektų naudojimo būdai); ii) kolektyviai administruojamo repertuaro apibūdinimas (tais atvejais, kai suteikiama licencija naudoti konkrečią kūrinį ar gretutinių teisių objektą, nurodomas kūrinio ar gretutinių teisių objekto pavadinimas); iii) atlyginimo tarifai, atlyginimo mokėjimo tvarka ir terminai; iv) įpareigojimai dėl naudotojo teiktinų pranešimų apie kūrinių ar gretutinių teisių objektų naudojimą ir pranešimų teikimo sąlygos; v) sutarties šalių ginčų sprendimo tvarka ir atsakomybė (ATGTĮ 72¹² straipsnio 1 dalis).
57. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad ginčui aktualios ATGTĮ redakcijos 72¹² straipsnio 2 dalyje, be kita ko, nustatyta, kad prašymą suteikti licenciją naudotojas turi pateikti kolektyvinio administravimo organizacijai *ne vėliau kaip prieš 14 darbo dienų iki kūrinių ar gretutinių teisių objektų naudojimo pradžios* pagal ATGTĮ 72¹² straipsnio 2 dalies 3 punkte nurodytų sąlygų kolektyvinio administravimo organizacijos patvirtintą licencijų teikimo tvarkos aprašą.
58. Byloje nustatyta ir kasaciniu skundu nekvėstionuojama, kad atsakovės nebuvo sudariusios licencinių sutarčių dėl audiovizualinių kūrinių viešo skelbimo su iu autoriais ar kolektyvinio administravimo organizacija. Taigi, atsakovės naudojo kūrinius neturėdamos tam leidimo ir nemokėdamos už kūrinių naudojimą autorių ir gretutinių teisių turėtojams. Pirmiau aptartų įstatymo nuostatų kontekste toks naudojimas vertintinas kaip neteisėtas.
59. Teisėjų kolegija taip pat neturi pagrindo sutikti su kasacinio skundo argumentu, kad atsakovių neteisėti veiksmai galėjo nagrinėjamu atveju būti konstatuoti tik nuo pirmojo antstolio faktinių aplinkybių konstatavimo protokolo surašymo, o konstatuodami neteisėtus atsakovių veiksmus, buvusius ir ankstesni laikotarpiai, teismai neva nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. vasario 28 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. e3K-3-46-969/2018 suformuotos praktikos, pagal kuria kiekvienas gretutinių teisių pažeidimo (naudojimosi neturint sutarties) atvejis turi būti įrodytas; nesant tiesioginių įrodymų dėl to, kad gretutinių teisių subjektų teisės buvo pažeistos laikotarpiu iki pirmojo faktinių aplinkybių konstatavimo protokolo surašymo, atlyginimas už šį laikotarpį neturėtų būti priteistas ieškinio reikalavimą atmetant kaip neįrodytą. Teisėjų kolegija pažymi, kad nei 2018 m. vasario 28 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-46-969/2018, nei 2011 m. gegužės 27 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-260/2011 (kuria buvo remtasi civilinėje byloje Nr. e3K-3-46-969/2018) nekonstatuota, jog neteisėti veiksmai neteisėtai naudojant kūrinius gali būti įrodinėjami tik specialiomis įrodinėjimo priemonėmis. Priešingai, teisėjų kolegijos vertinimu, minėtose nutartyse pažymėtas įrodymų visumas vertinamas sprendžiant dėl veiksmų neteisėtumo naudojant kūrinius be autoriaus leidimo. Nagrinėjamu atveju byloje esančių įrodymų visuma ir pačios atsakovės argumentai, kuriais ii byloje įrodinėjo, kad už kūrinių naudojimą yra atsiskaičiusi su trečiaisiais asmenimis asociacija LATGA ir Lietuvos gretutinių teisių asociacija (AGATA), nesudaro pagrindo sutikti su atsakovėmis, kad jų neteisėti veiksmai galėjo būti konstatuoti tik nuo pirmojo antstolio faktinių aplinkybių konstatavimo protokolo surašymo.
60. Kolektyvinio administravimo organizacijos, ginčamos administruojamas teises, įstatymų nustatyta tvarka turi teisę kreiptis į teismą ir reikalauti, be kita ko, išieškoti atlyginimą už neteisėtą naudojimąsi kūriniu, gretutinių teisių ar *sui generis* teisių objektu (ATGTĮ 77 straipsnio 1 dalies 5 punktas).
61. Bylą nagrinėję teismai konstatavo, kad ieškovė yra Lietuvoje veikianti, Kultūros ministerijai atskaitinga kolektyvinio administravimo organizacija, administruojanti Lietuvos ir užsienio audiovizualinių kūrinių autorių bei gamintojų turimas autorių ir gretutines teises, jungianti virš 500 Lietuvos autorių ir prodiuserių ir bendradarbiavimo susitarimo su Tarptautine audiovizualinių kolektyvinio administravimo asociacija pagrindu administruojanti užsienio kūrėjų teises. Byloje taip pat nustatytas ieškovės administruojamų kūrinių naudojimo atsakovių valdomuose viešbučiuose faktas (skundžiamos apeliacinės instancijos teismo nutarties 38, 41 punktai).
62. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad kasacinio skundo argumentai nesuponuoja pagrindo pripažinti, kad apeliacinės instancijos teismas, nustatydamas minėtas faktines aplinkybes, būtų netinkamai vertinęs įrodymus. Todėl darytina išvada, kad apeliacinės instancijos teismas

šia apimtimi proceso teisės normų, reglamentuojančių įrodymų vertinimą, nepažeidė ir nuo šias normas aiškinančios kasacinio teismo praktikos nenukrypo (CPK 346 straipsnio 2 dalies 1 ir 2 punktai, 353 straipsnio 1 dalis).

63. Taigi, ieškovė, kolektyvinio administravimo organizacija, turi teisę išieškoti atlyginimą už neteisėtą audiovizualinių kūrinių naudojimą atsakovių valdomų viešbučių veikloje. Dėl ieškovės reikalavimo teisės apimtį teisėjų kolegija pasisako toliau šioje nutartyje.

Dėl išieškotino atlyginimo už neteisėtą naudojimąsi audiovizualiniais kūriniais dydžio nustatymo teisinio ir faktinio pagrindo

64. ATGTĮ 86 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad išieškomų kolektyvinio administravimo pajamų dydis ar ieškinio suma nustatoma remiantis kolektyvinio administravimo organizacijos taikomais atlyginimo tarifais. Pagal to paties straipsnio 3 dalį, teismas, nustatęs, kad kolektyviai administruojami kūriniai ar gretutinių teisių objektai buvo panaudoti be kolektyvinio administravimo organizacijos licencijos, priima sprendimą išieškoti iš naudotojo du kartus didesnę atlyginimą, negu priklausytų mokėti pagal suteiktą licenciją naudoti kūrinį ar gretutinių teisių objektą. Taigi, teismui sprendžiant dėl išieškotino atlyginimo už kūrinių naudojimą dydžio tiek teisėto, tiek neteisėto naudojimo atveju, aktualus kolektyvinio administravimo organizacijos nustatyto tarifo vertinimas.
65. Licencinė sutartis paprastai sudaroma prisijungimo būdu pagal kolektyvinio administravimo organizacijos standartines sąlygas (ATGTĮ 72¹² straipsnio 1 dalis). Kartu įstatyme įtvirtinta, kad kolektyvinio administravimo organizacijos ir naudotojo (naudotojų) suderinta valia gali būti pradėtos individualios ar kolektyvinės derybos dėl licencinės sutarties sudarymo. Derybose dalyvaujančios šalys viena kitai turi pateikti visą deryboms reikalingą informaciją, vadovaudamosi sąžiningumo, teisėtumo ir protingumo principais (ATGTĮ 72¹² straipsnio 5 dalis).
66. Pagal ATGTĮ 72³ straipsnio 1 dalį, kolektyvinio administravimo organizacija, teikdama naudotojams licencijas naudoti kūrinius ar gretutinių teisių objektus ir administruodama kolektyviai administruojamų pajamų surinkimą, ir išieškojimą, taiko pagal ATGTĮ 72¹ straipsnio 2 dalies 4 punkte nurodytas sąlygas patvirtintus atlyginimų tarifus ir galimas jų nuolaidas (išskyrus ATGTĮ nustatytais atvejais patvirtintus kompensacinių atlyginimų tarifus, taip pat atlyginimų tarifus, taikomus privalomo kolektyvinio administravimo srityje). ATGTĮ 72³ straipsnio 2 dalyje įtvirtinta, kad kolektyvinio administravimo organizacijos taikomi atlyginimo tarifai turi būti pagrįsti, *inter alia*, atsižvelgiant į teisių naudojimo prekyboje ekonominę vertę, kūrinių ir gretutinių teisių objektų pobūdį ir naudojimo sritį, taip pat kolektyvinio administravimo organizacijos teikiamų paslaugų ekonominę vertę.
67. Pagal ATGTĮ 72⁷ straipsnyje įtvirtintą teisinį reglamentavimą, kolektyvinio administravimo organizacija, nepažeisdama šio Įstatymo 72²² straipsnio nuostatų, gavusi pagrįstą bet kurios kolektyvinio administravimo organizacijos, kurios atstovaujamų teisių turėtojų teises administruoja pagal atstovavimo sutartį, kolektyviai administruojamo teisių turėtojo ar naudotojo prašymą, be pagrįstos priežasties nedelsdama (ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo tos dienos, kai buvo gautas prašymas) turi pateikti elektroninėmis priemonėmis prašymą pateikusiai kolektyvinio administravimo organizacijai, teisių turėtojui ar naudotojui informaciją apie: i) kolektyviai administruojamą repertuarą, tiesiogiai arba pagal atstovavimo sutartį administruojamas teises ir teritorijas, kuriose tos teisės galioja; ii) administruojamų kūrinių ar gretutinių teisių objektų rūšis, administruojamas teises ir teritorijas, kuriose tos teisės galioja, jeigu dėl kolektyvinio administravimo organizacijos veiklos srities specifikos negalima nustatyti kolektyviai administruojamo repertuaro.
68. Minėta, kad sąžiningo informavimo pareiga yra abipusė, t. y. taikoma ir kūrinių naudotojams (ATGTĮ 72² straipsnio 5 dalis). Šios pareigos turinys plačiau atskleistas Direktyvos 17 straipsnyje, kuriame nustatyta, kad valstybės narės turi užtikrinti, jog naudotojai sutartu ar iš anksto nustatytu laiku ir sutartu ar iš anksto nustatytu formatu pateiktų kolektyvinio administravimo organizacijai turimą informaciją apie kolektyvinio administravimo organizacijos atstovaujamų teisių naudojimą, kurios reikia renkant pajamas už teisių naudojimą ir skirstant bei mokant teisių turėtojams mokėtinas sumas. Spręsdami dėl tokios informacijos pateikimo formato, kolektyvinio administravimo organizacijos ir naudotojai kuo labiau atsižvelgia į neprivalomus sektoriaus standartus.
69. Aplinkybė, kad atlyginimas už licenciją naudoti kūrinius ar gretutinių teisių objektus apskaičiuojamas pagal kolektyvinio administravimo organizacijos nustatytus tarifus, o licencinė sutartis paprastai sudaroma prisijungimo būdu pagal kolektyvinio administravimo organizacijos standartines sąlygas, nereikšmia, jog autorių ir gretutinių teisių turėtojai ir kolektyvinio administravimo organizacijų sutartis praranda civilinį teisinį pobūdį. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje, be kita ko, išaiškinta, kad autorių ir gretutinių teisių turėtojai ir jų kolektyvinio administravimo asociacijos bei autorių ir gretutinių teisių naudotojai ir jų asociacijos yra lygiateisiai civilinių santykių dalyviai, jų sutartiniai santykiai grindžiami bendrosiomis C K sutarčių teisės nuostatomis; kolektyvinio administravimo asociacijai įstatymu nesuteikta teisės vienašališkai nustatyti ar keisti sutarčių sąlygas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. kovo 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-152/2014).
70. Pažymėtina, kad ESTT jurisprudencijoje pripažįstama kolektyvinio administravimo organizacijų taikomų tarifų kontrolė konkurencijos teisės požiūriu. Pavyzdžiui, ESTT 2008 m. gruodžio 11 d. prejudiciniame sprendime byloje C-52/07, be kita ko, išaiškino, kad Europos Bendrijos steigimo sutarties 82 straipsnis turi būti aiškinamas taip, jog, skirtingai skaičiuodama autorių atlyginimą už autorių teisių saugomų muzikos kūrinių transliavimą privatiems televizijos kanalams ir viešųjų paslaugų bendrovėms, autorių teisių kolektyvinio administravimo organizacija gali piktnaudžiauti dominuojančia padėtimi šio straipsnio prasme, jei šioms bendrovėms taiko nevienodas sąlygas lygiaverčiams sandoriams ir dėl to jos patenka į konkurencijos atžvilgiu nepalankią padėtį, nebent tokia praktika gali būti objektyviai pateisinama. ESTT 2014 m. vasario 27 d. prejudiciniame sprendime byloje C-351/12, be kita ko, pasisakė, jog Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 102 straipsnį reikia aiškinti taip: piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi įrodymas yra tai, kad ši pirmoji kolektyvinio autorių teisių administravimo organizacija už savo paslaugas nustato mokesčius, kurie yra gerokai didesni už mokesčius kitose valstybėse narėse, su sąlyga, jog mokesčių dydžių palyginimas yra atliktas teisingai, arba taiko pernelyg dideles kainas, kurių negalima pagrįsti teikiamos paslaugos ekonomine verte.
71. Taigi, kolektyvinių administravimo subjektų taikomo licencinio tarifo dydis, tiek pagal ES bei nacionalinį teisinį reguliavimą, tiek ir pagal ESTT praktiką, gali būti teismo kontrolės dalykas, o kūrinių naudotojai gali ginčyti jo pagrįstumą, atskirdami jį kolektyvinės administravimo organizacijos pareikštą reikalavimą išieškoti nesumokėtą autorių atlyginimą. Tokį ginčą nagrinėjantis teismas turi įvertinti ginčijamo licencinio tarifo atitiktį įstatyme įtvirtintiems kriterijams bei principams, nurodytiems šios nutarties 65 punkte.
72. Apeliacinės instancijos teismas skundžiamame procesiniame sprendime pripažino, kad licencinis tarifas gali būti ginčijamas, tačiau nurodė, jog dėl atsakovių argumentų, kuriais kvestionuojamas ieškovės nustatytas licencinio tarifo dydis, detalai nepasisako, nes tai yra kitos bylos nagrinėjimo dalykas, be to, kol šis dydis nėra nugincytas įsiteisėjusiu teismo sprendimu, jis galioja ir turi būti taikomas. Šią apeliacinės instancijos teismo poziciją teisėjų kolegija pripažįsta nepagrįsta. Visų pirma, atsakovės pagrindai teigia, kad apeliacinės instancijos teismas šioje skundžiamo procesinio sprendimo dalyje padarė fakto klaidą, nes byloje, kurią nurodė kaip susijusią, nėra nagrinėjamas reikalavimas dėl licencinio tarifo nustatymo už ginčo laikotarpį (2018 m. sausio 1 d. – 2019 m. gruodžio 31 d.). Antra, net ir teismo nurodytai faktinei aplinkybei egzistuojant, ieškovės licencinio tarifo dydžio pagrįstumas turėtų būti įvertintas sprendžiant dėl išieškotinių (ieškovei priteistinių) sumų dydžio.
73. Šiame kontekste teisėjų kolegija iš esmės pagrįstais pripažįsta kasacinio skundo argumentus dėl būtinumo vertinti ieškovės administruojamo repertuaro reikšmę licencinio tarifo pagrįstumui. Pažymėtina, kad bylą nagrinėjusių teismų nustatyta, jog informaciją apie administruojamą repertuarą ieškovė teikė, tačiau liko neišsiaiškinta, apie kokią faktiškai administruojamo repertuaro dalį informacija buvo pateikta ir kokią įtaką šalių derybų eigai turėjo abipusės informavimo pareigos vykdymas, be kita ko, sprendžiant dėl ATGTĮ 86 straipsnio 3 dalies taikymo.

74. Todėl teisėjų kolegija konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismas šia ginčo apimtini neišsamiai išnaginėjo ginčo sprendimui reikšmingas aplinkybes. Teisėjų kolegijos vertinimu, tai sudaro pagrindą konstatuoti, kad, dėl neišsamaus ginčui reikšmingų aplinkybių nustatymo, egzistuoja pagrindas skundžiamą apeliacinės instancijos teismo nutartį panaikinti ir šią bylos dalį perduoti iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui.
75. Kiti kasacinio skundo argumentai vertintini kaip neturintys įtakos skundžiamų teismų procesinių sprendimų teisėtumui ir vienodos teismų praktikos formavimui, todėl teisėjų kolegija dėl jų nepasisako.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

76. Kadangi byla perduodama apeliacinės instancijos teismui nagrinėti iš naujo, bylinėjimosi išlaidų paskirstymo klausimas paliktinas spręsti šiam teismui atsižvelgiant į galutinį bylos išnaginėjimo rezultatą (CPK 93 straipsnio 5 dalis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 5 punktu, 360 straipsniu, 362 straipsniu,

n u t a r i a :

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. gruodžio 22 d. nutartį panaikinti ir perduoti bylą iš naujo nagrinėti Lietuvos apeliaciam teismui.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Sigita Rudėnaitė

Donatas Šernas

Jūratė Varanaukaitė